

25η Συνδιάσκεψη Ο.Κ.Δ.Ε.

Αθήνα, 18 – 19 Απριλίου 2026

Πολιτικό Ντοκουμέντο

Ο.Κ.Δ.Ε.

Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

(Α) Παγκόσμια Οικονομική και Πολιτική κατάσταση

1. Η καταφυγή στον πόλεμο από το επιτελείο Τραμπ είναι το προϊόν των συσσωρευμένων, πολλαπλασιασμένων και εκρηγνυόμενων αντιφάσεων από τη μακρά διάρκεια του παγκόσμιου καπιταλιστικού κύματος κάμψης – και ταυτόχρονα αποτελεί μια προσπάθεια λύσης από τους καπιταλιστές όλων αυτών των αντιφάσεων μέσω ενός ολοκληρωτικού ταξικού πολέμου και ενός ιδιότυπου Γ΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Εν μέρει αντικειμενικά και εν μέρει λόγω των ηττών που έχει υποστεί το εργατικό κίνημα, αυτή η τομή είναι επόμενο να αιφνιδιάζει το εργατικό κίνημα και αναγκαστικά το θέτει μπροστά σε νέα καθήκοντα. Μπροστά μας ανοίγει μία κρίσιμη περίοδος για το μέλλον της ανθρωπότητας, μια περίοδος περιφερειακών και τοπικών πολέμων, με τον άμεσο κίνδυνο της μετατροπής τους σε ένα πυρηνικό πόλεμο. Μια περίοδος όπου το παγκόσμιο προλεταριάτο ωθείται αντικειμενικά να εντείνει και να σταθεροποιήσει τον αγώνα του (παρά τις αδυναμίες λόγω των προγενέστερων ηττών) και να αναζητήσει ικανές λύσεις, δηλαδή την ανατροπή του καπιταλιστικού συστήματος: συνεπώς μια περίοδος εξεγέρσεων, αντεπαναστάσεων και επαναστάσεων.

2. Το μακρύ κύμα κάμψης διαρκεί ήδη 56 χρόνια (ξεκίνησε ουσιαστικά το 1969, αν και έχει καθιερωθεί ως ημερομηνία εκκίνησης η κρίση του 1973) και είναι το μεγαλύτερο σε διάρκεια κύμα κάμψης του καπιταλισμού, χαρακτηριστικό της εποχής παρακμής του καπιταλισμού (δηλαδή της εποχής του ιμπεριαλισμού). Σε όλη τη διάρκειά του, καμία από τις αναγκαίες και ικανές προϋποθέσεις για το ξεπέρασμά του δεν έχει πραγματοποιηθεί.

Το προλεταριάτο στις Δυτικοϊμπεριαλιστικές χώρες έχει υποστεί ήττες, γιγαντιαίες μάζες στις χώρες του πρώην Τρίτου Κόσμου έχουν προλεταριοποιηθεί υφιστάμενες άγρια εκμετάλλευση, παρ' όλα αυτά δεν φαίνεται να έχει δημιουργηθεί μια αναγκαία αύξηση του ποσοστού υπεραξίας ή τουλάχιστον να επαρκεί από μόνη της για μια μακρόχρονη αύξηση του ποσοστού του κέρδους. Παρ' όλες τις περιοδικές καταστροφές του κεφαλαίου στις περιόδους κρίσης κατά τη διάρκεια του μακρού κύματος εξακολουθεί να υπάρχει υπερπαραγωγή και υπερσυσσώρευση του κεφαλαίου, η οποία συνεχώς επιδεινώνεται. Η βιομηχανία των Δυτικοϊμπεριαλιστικών χωρών δουλεύει στις φάσεις άνθησης των εκάστοτε βιομηχανικών κύκλων με το 80% της παραγωγικής δυναμικότητάς της (ένα ποσοστό που καταγραφόταν μόνο σε περιόδους μεσαιών/μεγάλων κρίσεων), ενώ ένα 20-25% των εταιριών είναι επιχειρήσεις «ζόμπι» (που δεν κατορθώνουν να αποπληρώνουν κανονικά τα χρέη τους). Ακόμη χειρότερα, αυτή η υπερβάλλουσα παραγωγική δυναμικότητα ισχύει πλέον και για την Κίνα – και σε παγκόσμιο επίπεδο συνεχώς επιδεινώνεται, μια που στην παγκόσμια αγορά συνεχώς εισέρχονται νέες βιομηχανίες από τις λεγόμενες «αναπτυσσόμενες» χώρες. Και όλα αυτά χωρίς να αναφέρουμε τις γιγαντιαίες μάζες χρηματικού κεφαλαίου.

Από τις ικανές προϋποθέσεις για το ξεπέρασμα του μακρού κύματος κάμψης, να περιοριστούμε στις βασικές: **α)** Δεν υπάρχει μια νέα οργάνωση της εργασίας και, ευρύτερα, μια νέα διαχείριση της εργατικής δύναμης, που να επιτρέπουν ταυτόχρονα ένα άλμα στην άντληση υπεραξίας και μια αργή αλλά υπαρκτή αύξηση της κατανάλωσης των εργατικών μαζών μαζί με μια «ενσωμάτωσή» τους. Όσες δοκιμάστηκαν κατά καιρούς, όπως «ομάδες εργασίας» κ.ά. έχουν αποτύχει ή εγκαταλειφτεί. **β)** Δεν έχει εμφανιστεί μια νέα ηγεμονική δύναμη, οικονομικά, πολιτικά και στρατιωτικά, που να «ενοποιεί» και να επιβάλλει το πλαίσιο λειτουργίας της παγκόσμιας αγοράς. Το ακριβώς αντίθετο συμβαίνει και μάλιστα με καινοφανές τρόπο στην ιστορία του καπιταλισμού, μια που δεν βρισκόμαστε μπροστά απλώς σε μια αλλαγή «ηγεμονικής δύναμης», αλλά σε μια ανατροπή της ιμπεριαλιστικής πυραμίδας όπως αυτή διαμορφώθηκε στα 150 χρόνια ιμπεριαλισμού (από την κορυφή της ηγεμονικής δύναμης, τους δευτερεύοντες ιμπεριαλιστικούς ανταγωνιστές, τις μισοβιομηχανοποιημένες χώρες μέχρι τη βάση, τις καθυστερημένες χώρες). **γ)** Η διεύρυνση της παγκόσμιας αγοράς στο σκέλος της αύξησης του πληθυσμού (και της ένταξής του στην εμπορευματική παραγωγή και κατανάλωση) γνώρισε μια σημαντική αύξηση από κοντά 2 δισ. στις αρχές του 1973 στα 8,1 δισ. σήμερα μαζί με την ένταξη στην καπιταλιστική αγορά των γραφειοκρατικά εκφυλισμένων ή παραμορφωμένων χωρών. Από την άλλη, στο σημαντικότερο σκέλος, δηλαδή στην εφαρμογή της 4ης τεχνολογικής επανάστασης, τα αποτελέσματα είναι περιορισμένα. Η κατάσταση μπορεί

να συνοψιστεί στην εξέλιξη του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας, που είναι ακόμη και σήμερα ο κυρίαρχος: παρ' όλο που η αυτοματοποίηση της αυτοκινητοβιομηχανίας είχε ξεκινήσει στις αρχές της δεκαετίας του 1980, σήμερα, 45 χρόνια μετά, χονδρικά η μισή παραγωγή της είναι με αυτοματοποιημένα εργοστάσια και η άλλη μισή με εργοστάσια έντασης εργασίας, δηλαδή υπερεκμετάλλευσης των εργατών. Είναι αλήθεια ότι σήμερα έχουν ήδη συσσωρευτεί νέες εφευρέσεις (ανθρωποειδή ρομπότ, τεχνητή νοημοσύνη, κβαντικοί υπολογιστές, δορυφόροι, ηλεκτρικά αυτοκίνητα, κ.ά.), που καθιστούν δυνατή ή σχεδόν δυνατή την εφαρμογή της 4ης τεχνολογικής επανάστασης, αλλά αυτή –οφείλουμε να το υπενθυμίζουμε– συνιστά ένα εσωτερικό όριο για τον καπιταλισμό. Ο καπιταλισμός πρέπει να εκμεταλλεύεται εργάτες για να βγάξει υπεραξία και πρέπει να πληρώνει μισθούς για να πραγματοποιεί την υπεραξία. Αυτό το εσωτερικό όριο ισχύει για τον καπιταλισμό συνολικά, δηλαδή και για τους δύο σημερινούς ιμπεριαλιστικούς ανταγωνιστές: Κίνα και ΗΠΑ.

3. Ο νεοφιλελευθερισμός και η συνακόλουθη «παγκοσμιοποίηση» κυριάρχησαν σε όλο σχεδόν το μακρύ κύμα κάμψης, αλλά απέτυχαν παταγωδώς, πράγμα που εμπειρικά επαληθεύτηκε, περίτρανα και τελεσίδικα, με την κρίση του 2007-2010. Ο νεοφιλελευθερισμός/παγκοσμιοποίηση συνοψίστηκε σε τρεις άξονες: **α)** Επίθεση σε μισθούς, εργασιακές σχέσεις, ωράρια, υγεία, παιδεία, κοινωνική ασφάλιση, κ.λπ. των εργαζομένων και των φτωχών λαϊκών στρωμάτων, και που σαν απαραίτητη προϋπόθεση είχε το τσάκισμα των συνδικάτων και της ικανότητας αντίστασης των εργαζομένων (δικαίωμα στην απεργία, κ.ο.κ.), και βέβαια την αποβιομηχάνιση σημαντικών τομέων στις Δυτικοϊμπεριαλιστικές χώρες. **β)** Αρπαγή του ήδη συσσωρευμένου πλούτου, αλλά και του μελλοντικού (αυτό συνιστούν τα χρέη) με διάφορους τρόπους όπως τις φοροαπαλλαγές/φοροαποφυγή της αστικής τάξης (οι φορολογικοί συντελεστές των κερδών έχουν πέσει από 60-70% πριν 50 χρόνια σε 10-15%, ενώ υπολογίζεται ότι το 1/2 ή ακόμη και τα 2/3 του σημερινού δημόσιου χρέους των ΗΠΑ οφείλεται σε αυτές τις φοροαπαλλαγές), στην αρπαγή του ιδιωτικού πλούτου (κατοικίες, κ.ά.) και ιδιαίτερα του δημόσιου πλούτου (ιδιωτικοποιήσεις κρατικών επιχειρήσεων, υποδομών, ακινήτων, λειτουργιών, διαχείριση/αρπαγή ασφαλιστικών αποθεμάτων, κ.ο.κ.). **γ)** Στην «απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου», δηλαδή το άνοιγμα (κατάργηση δασμών και κρατικών επιχορηγήσεων, ιδιωτικοποιήσεις, κ.ά.) όλων των τομέων της οικονομίας (βιομηχανία, αγροτικός, υπηρεσίες, τραπεζικός, κ.α.) όλων των χωρών, ώστε να λεηλατηθούν από τα ιμπεριαλιστικά κεφάλαια. Η προσπάθεια αυτή στέφθηκε με επιτυχία σε διάφορες χώρες, σε ορισμένες όμως είτε δεν έγινε κατορθωτό να εφαρμοστεί (π.χ. Κίνα) είτε αυτές μπόρεσαν να αναπτυχθούν παρά τη μερική ή περιοδική αρπαγή πλούτου. Παρά όμως αυτήν την αρπαγή, η παραγωγική υποβάθμιση των Δυτικών ιμπεριαλιστών δεν ανακόπηκε αλλά συνεχίστηκε, ενώ πολλές χώρες κατόρθωσαν να αναπτυχθούν σε σημείο να ανταγωνίζονται πλέον και να ξεπερνούν τα Δυτικοϊμπεριαλιστικά βιομηχανικά εμπορεύματα.

4. Ωστόσο, ο νεοφιλελευθερισμός/παγκοσμιοποίηση όχι μόνο απέτυχαν να βγάλουν το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα από το μακρύ κύμα κάμψης, αλλά στην κυριολεξία το «παραμόρφωσαν»/«αναμόρφωσαν», καταλήγοντας να δημιουργούν εκρηκτικές αντιφάσεις, κυριολεκτικά εμφράγματα για τη λειτουργία της καπιταλιστικής οικονομίας. Καταρχάς έχουν δημιουργήσει φαραωνικές κοινωνικές ανισότητες, τις μεγαλύτερες στην ιστορία του καπιταλισμού και πιθανόν και στην ιστορία της ανθρωπότητας. Πέρα από όλα τα άλλα, αυτές οι κοινωνικές ανισότητες έχουν καταλήξει σε δύο αδιέξοδα: Αφενός περιορίζουν συνεχώς την κατανάλωση των μαζών (πράγμα που ως ένα σημείο αντισταθμίστηκε από την αύξηση του χρέους των νοικοκυριών), με αποτέλεσμα να ωθούν το καπιταλιστικό σύστημα, αργά αλλά σταθερά, σε μια συστελλόμενη αναπαραγωγή. Αφετέρου δημιουργούν μια γιγαντιαία υπερσυγκέντρωση πλούτου και εισοδήματος, που φυλάσσεται δρακόντεια από τους μεγάλους καπιταλιστές και κυρίως απαιτεί για την αξιοποίησή της ολόένα και μεγαλύτερα μερίδια κοινωνικού πλούτου και εισοδήματος. Επιπλέον, βγήκε εκτός ορίων η λεγόμενη «χρηματοπιστωτικοποίηση», δηλαδή η διόγκωση του χρηματοπιστωτικού τομέα και της κερδοσκοπικής του δραστηριότητας. Μέχρι τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008, ο χρηματοπιστωτικός τομέας έφθασε να αποσπά το 45% των συνολικών κερδών, ενώ από τότε μέχρι σήμερα έχει εξαντλήσει τη δυναμική του περιοριζόμενος στο επίσης υψηλό ποσοστό του 25% των κερδών. Αυτή η γιγαντιαία και συνεχής αναδιανομή πλούτου και εισοδήματος, τόσο στο εσωτερικό των Δυτικοϊμπεριαλιστικών χωρών όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, επετεύχθη με διάφορους τρόπους (παράγωγα στο συνάλλαγμα και στα εμπορεύματα, κερδοσκοπικές συγχωνεύσεις/απορροφήσεις εταιριών, επαναγορά μετοχών, αύξηση των τιμών των μετοχών και των ακινήτων, κ.ά.), ενώ είχε ως προϋποθέσεις την απόλυτη επικράτηση του δολαρίου ως παγκόσμιο νόμισμα, τον έλεγχο του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος από τις ΗΠΑ και δευτερευόντως από ΕΕ και Ιαπωνία, και κυρίως την δημιουργία ενός ιδιότυπου πληθωριστικού χρήματος σε γιγαντιαίες ποσότητες (π.χ. «ποσοτική

χαλάρωση»), που σε αντίθεση με την κείνσιανή πολιτική κατευθύνονταν και κατευθύνεται αποκλειστικά σε ακίνητα και μετοχές. Αυτή η πολιτική ωθούσε και ταυτόχρονα αντιστάθμιζε τη διαρκή και συνεχή αποδυνάμωση της παραγωγικής βάσης των Δυτικοϊμπεριαλιστικών χωρών και στο τέλος της ημέρας, δηλαδή σήμερα, έχει οδηγήσει σε μη αντιμετωπίσιμα ελλείμματα (είτε του εμπορικού ισοζυγίου είτε των προϋπολογισμών) και σε μη διαχειρίσιμα χρέη. Το παγκόσμιο χρέος (δημόσιο, νοικοκυριών, επιχειρήσεων και χρηματοπιστωτικού τομέα), που στο μεγαλύτερο μέρος του αφορά τις Δυτικοϊμπεριαλιστικές χώρες και ιδιαίτερα τις ΗΠΑ, πρέπει να είναι μεγαλύτερο κατά τέσσερις φορές του παγκόσμιου Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), ενώ σε αυτό θα πρέπει να προστεθεί περίπου άλλο 1 με 1,5 ΑΕΠ που είναι το χρέος των ασφαλιστικών ταμείων, που επιμελώς αποσιωπάται από τις στατιστικές. Με αυτήν την έννοια, όσο είναι αλήθεια ότι η καταφυγή του επιτελείου Τραμπ στον πόλεμο οφείλεται στην υπαρξιακή απειλή από την άνοδο της Κίνας και των BRICS+, άλλο τόσο αλήθεια είναι ότι και χωρίς αυτή την απειλή οι Δυτικοϊμπεριαλιστές θα έπρεπε να προσφύγουν αναγκαστικά στον πόλεμο για να λύσουν τις αντιφάσεις του καπιταλιστικού συστήματος.

5. Στη διάρκεια του μακρού κύματος κάμψης συνέβη μια ασύλληπτη, σε μέγεθος και ταχύτητα, αναδιάρθρωση της παγκόσμιας παραγωγικής βάσης σε βάρος των Δυτικών ιμπεριαλιστών, που αποτυπώνεται ανάγλυφα σε μια σειρά δείκτες: **α)** Το 1950, το ΑΕΠ των ΗΠΑ ισούταν σχεδόν με το ΑΕΠ όλων των υπόλοιπων τότε ιμπεριαλιστικών χωρών και της τότε ΕΣΣΔ. Σήμερα η βιομηχανική παραγωγή της Κίνας ξεπερνά τη βιομηχανική παραγωγή όλων των Δυτικοϊμπεριαλιστικών χωρών. **β)** Συρρίκνωση του μεριδίου των Δυτικοϊμπεριαλιστών στο παγκόσμιο ΑΕΠ (μετρούμενο σε δολάρια ή, ακόμη χειρότερα, σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης). **γ)** Περίπου τα 2/3 των βιομηχανικών εμπορευμάτων παράγονται πλέον εκτός των Δυτικοϊμπεριαλιστικών χωρών.

Ωστόσο, οφείλουμε να κάνουμε δύο απαραίτητες διευκρινίσεις:

Καταρχάς, όσο κι αν είναι μια πραγματικότητα οι Δυτικοϊμπεριαλιστικές επενδύσεις στον υπόλοιπο πλανήτη και στην Κίνα –όπως και οι περίφημες «παγκόσμιες αλυσίδες παραγωγής»–, αυτές δεν έχουν παίξει παρά δευτερεύοντα ή τριτεύοντα ρόλο στην ανάπτυξη της Κίνας, των BRICS, και μιας σειράς άλλων χωρών που έχουν αναδυθεί. Η ανάπτυξή τους οφείλεται σε: **α)** Στην αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού από 2 δισ. στην αρχή του μακρού κύματος κάμψης στα 8,1 δισ. σήμερα. Ταυτόχρονα, ο πληθυσμός των Δυτικοϊμπεριαλιστικών χωρών μειώθηκε από το 1/3 ή 1/4 του παγκόσμιου πληθυσμού στο 1/9, πράγμα που συνιστά μια ποιοτική μεταβολή. **β)** Στην επιτυχία των σοσιαλιστικών επαναστάσεων (γραφειοκρατικά παραμορφωμένες όπως σε Κίνα, Βιετνάμ, ή αργότερα γραφειοκρατικά εκφυλισμένες όπως στη Ρωσία, και άσχετα αν στο τέλος υπήρξε καπιταλιστική παλινόρθωση), στη μερική ή ολική επιτυχία αστικοδημοκρατικών επαναστάσεων, στη μερική ή ολική επίλυση διαφόρων αστικοδημοκρατικών προβλημάτων (ενοποίηση της εγχώριας αγοράς, αστικοποίηση, αγροτικό πρόβλημα, κ.ο.κ.), στην ανάδειξη νέων αστικών επιτελείων που υποστήριζαν την περαιτέρω ανάπτυξη αλλά και την προστασία/ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανικής βάσης τους (στο βαθμό που είχε δημιουργηθεί ήδη από τη δεκαετία του 1970), σε πλήρη αντίθεση με τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της Δύσης και τις περιοδικές αρπαγές του πλούτου τους ή την αποδιοργάνωσή τους με την επιβολή της επέκτασης της «χρηματιστικοποίησης» στο εσωτερικό τους, κ.ο.κ.,

Δεύτερον, ενώ συνέβη αυτή η γιγαντιαία μετατόπιση της παραγωγικής βάσης σε βάρος των Δυτικοϊμπεριαλιστών, οι τελευταίοι εξακολουθούν να αποτελούν ένα μεγάλο, αν και μειοψηφικό και διαρκώς συρρικνούμενο μέρος της παγκόσμιας αγοράς και κυρίως ο πλούτος τους (συμπεριλαμβανομένου και του χρηματικού) εκφρασμένος σε δολάρια εξακολουθεί να είναι υπερτιμημένος. Η καθαρή εικόνα αποκαλύπτεται αν υποθέσουμε ότι το δολάριο πάψει να είναι το παγκόσμιο νόμισμα (συμπαράσυνοντας και τη σχετική ισχύ του ευρώ και του γιεν) και υποτιμηθεί κατά 50% (κάτι που δεν είναι εξωπραγματικό, μια που το επιθυμεί, άσχετα αν δεν μπορεί να το κάνει, το επιτελείο του Τραμπ), τότε το ΑΕΠ της Κίνας από 19,5 τρισ. θα φθάσει τα 30 τρισ. όσο δηλαδή και των ΗΠΑ. Έτσι αναδεικνύεται ανάγλυφα το πραγματικό αδιέξοδο του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος. Και με αυτήν την έννοια, κάνουν λάθος όσοι πιστεύουν ότι δεν υπάρχει μακρύ κύμα κάμψης, γιατί υποτίθεται αυτό μπορεί να ισχύει για τους Δυτικοϊμπεριαλιστές αλλά δεν ισχύει για τον υπόλοιπο πλανήτη. Υποτίθεται ο καπιταλισμός των Δυτικοϊμπεριαλιστών βυθίζεται στην παρακμή, αλλά υποτίθεται ο καπιταλισμός αναγεννάται διαμέσου των BRICS+ παντοδύναμος για άλλη μια φορά. Αυτό που ισχύει στην πραγματικότητα είναι ότι μπορεί να υπάρχει μια «αναγέννηση» του καπιταλισμού στις BRICS+, αλλά αυτό αποτελεί μια τελευταία αναλαμπή ενός συνολικά γερασμένου κοινωνικού συστήματος — πράγμα που η ανθρωπότητα κινδυνεύει να το πληρώσει με την εξαφάνισή της.

6. Ήδη περίπου από τις αρχές του μακρού κύματος κάμψης είχε διαπιστωθεί η κλιματική αλλαγή και αποδειχθεί επιστημονικά η σταδιακή και εν συνεχεία εκθετική αλλαγή του κλίματος και οι καταστροφικές συνέπειες. Οι Δυτικοίμπεριαλιστές αδιαφόρησαν και από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 την αποδέχθηκαν φραστικά και σύρθηκαν απρόθυμα στις Παγκόσμιες Διασκέψεις για το Κλίμα, θέτοντας μετριοπαθείς, δηλαδή στην πράξη αναποτελεσματικούς στόχους για τον περιορισμό της υπερθέρμανσης. Ακόμη χειρότερα ήταν τα μέτρα που υιοθέτησαν καταφεύγοντας στη γνωστή νεοφιλελεύθερη εκδοχή της αγοράς: μια αγορά εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για να ενισχυθούν οι «πράσινοι» τομείς, μια προσπάθεια αυξανόμενης μετατόπισης του κόστους της «πράσινης μετάβασης» στις εργατικές και λαϊκές μάζες, αδιαφορία έργων για τον μετριασμό των επιπτώσεων επειδή υπερίσχυαν οι πολιτικές λιτότητας, και μια προσπάθεια να στραγγαλίσουν τη βιομηχανική ανάπτυξη των υπόλοιπων χωρών είτε επιβάλλοντάς τους «περιβαλλοντολογικούς» περιορισμούς είτε εκβιάζοντάς τους, μια που αυτοί θα διέθεταν τη νέα πηγή ενέργειας, δηλαδή ηλεκτρικά πάνελ, ανεμογεννήτριες, αλλά και τα νέα καταναλωτικά αγαθά όπως ηλεκτρικά αυτοκίνητα κ.ά. Απέτυχαν παταγωδώς σε αυτούς τους σχεδιασμούς τους, ή καλύτερα χτυπήθηκαν κατακέφαλα από την Κίνα και τους BRICS. Σήμερα δεν παράγουν ή καταβαραθρώνονται στην παραγωγή τόσο των αντίστοιχων μέσων παραγωγής πράσινης ενέργειας ή κατανάλωσή της (π.χ. ηλεκτρικά αυτοκίνητα κ.ά.).

Έτσι, ενώ την τελευταία πενταετία η κλιματική αλλαγή εξελίσσεται σε κρίση, ή καλύτερα σε αυξανόμενες καταστροφές, όπως μέγα πυρκαγιές, ερημοποίηση, σαρωτικές πλημμύρες, έλλειψη νερού, ραγδαία μείωση της βιοποικιλότητας, παρατεταμένοι καύσωνες, αύξηση της στάθμης των θαλάσσιων υδάτων, ξηρασίες κ.ά. –δηλαδή η κλιματική αλλαγή αρχίζει να έχει εκθετικά αυξανόμενες επιπτώσεις, επειδή δεν εκπληρώθηκαν οι στόχοι συγκράτησης της αύξησης της θερμοκρασίας–, οι Δυτικοίμπεριαλιστές εγκαταλείπουν τη λεγόμενη «πράσινη μετάβαση» πηγαίνοντας στο ακριβώς αντίθετο άκρο, δηλαδή άκρατη χρησιμοποίηση πετρελαίου, φυσικού αερίου, κινητήρων εσωτερικής καύσης, κ.ο.κ.

Αυτή η αλλαγή πολιτικής θα προκαλέσει μια ακόμη μεγαλύτερη επιτάχυνση της κλιματικής καταστροφής με ανυπολόγιστες συνέπειες για τον παγκόσμιο πληθυσμό. Δίπλα στο αδιέξοδο της παγκόσμιας καπιταλιστικής οικονομίας προστίθενται οι καταστροφές της κλιματικής αλλαγής, δηλαδή γιγαντιαίες καταστροφές που μπορεί να καταστρέψουν οικονομίες και να προκαλέσουν εκατομμύρια θανάτους, οφειλόμενους όχι στην τεχνολογία ή τη βιομηχανική ανάπτυξη γενικά αλλά στην οργάνωση της κοινωνικής παραγωγής και κατανάλωσης από τους καπιταλιστές, στην υποταγή τους στο ποσοστό κέρδους.

7. Όλες αυτές οι συσσωρευμένες αντιφάσεις, ανισορροπίες, αδιέξοδα στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα καθιστούν αναγκαστική στην προσφυγή σε έναν ολοκληρωτικό ταξικό πόλεμο, δηλαδή στην προσπάθεια επιβολής μια ολοκληρωτικής ήττας στην εργατική τάξη (πράγμα που είναι πολύ δύσκολο, ίσως ιστορικά και αδύνατο) και στην προσφυγή στον ιδιότυπο Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εδώ θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι δεν βρισκόμαστε στα προεόρτια ή στον προθάλαμο του ιδιότυπου Γ΄ ΠΠ αλλά ακριβώς μέσα του. Αυτός ο πόλεμος είναι ιδιότυπος, γιατί ο σημερινός σχεδιασμός των ΗΠΑ είναι να χρησιμοποιήσουν μόνο συμβατικά όπλα, ώστε να κάμψουν την Κίνα ή τους όποιους άλλους αντιπάλους, μη κλιμακώνοντας σε ένα πυρηνικό πόλεμο, που προς το παρόν δεν επιθυμούν και που βέβαια θα ήταν καταστροφικός και γι' αυτούς. Αλλά είναι ήδη γνωστό ότι δεν αποκλείεται ένας λάθος υπολογισμός ή ένα «ατύχημα», για να κλιμακωθεί μια συμβατική σύγκρουση σε πυρηνικό πόλεμο – ειδικά όσο τα επιτελεία των ΗΠΑ γίνονται όλο και πιο ριψοκίνδυνα και τυχοδιωκτικά, όπως ήδη έχει φανεί στον πόλεμο της Ουκρανίας (επίθεση στην κατοικία του Πούτιν που έχει και βάση ελέγχου των ρωσικών πυρηνικών, σε αεροπορικές βάσεις στρατηγικών βομβαρδιστικών, κ.ο.κ.). Επιπλέον, υπάρχει μια «γκρίζα ζώνη» μεταξύ συμβατικών και πυρηνικών όπλων (υπερηχητικοί πύραυλοι, πύραυλοι που δε γνωρίζεις αν μεταφέρουν πυρηνικό ή συμβατικό οπλισμό, τακτικά πυρηνικά όπλα περιορισμένης υποτίθεται επίπτωσης, χτυπήματα σε ήδη λειτουργούντα πυρηνικά εργοστάσια, κ.ά.), που μπορεί πολύ εύκολα να αποτελέσει γέφυρα προς μια απότομη κλιμάκωση.

Σε αυτόν τον ιδιότυπο Γ΄ Π.Π. χρησιμοποιούνται και θα χρησιμοποιηθούν και οικονομικά μέσα, που συνήθως υποτιμούνται. Τέτοιου είδους μέσα είναι οι υψηλοί και γενικευμένοι δασμοί σε διάφορες χώρες (π.χ. της τάξης του 50% σε μια χώρα που εξάγει το 40 ή 60% των εξαγωγών της στις ΗΠΑ μπορούν να προκαλέσουν οικονομική κατάρρευση), οι κάθε είδους κυρώσεις, οι αποκλεισμοί από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ένα συνολικό εμπάργκο/αποκλεισμός (όπως ο αεροπορικός και ναυτικός αποκλεισμός της Βενεζουέλας), αρπαγές ή «πάγωμα» των συναλλαγματικών διαθεσίμων (Βενεζουέλα, Ιράν, Ρωσία), κ.ο.κ. Τέτοια οικονομικά-πολεμικά μέσα, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις (όπως

γεωγραφικά πλεονεκτήματα, διάθεση πρώτων υλών, στήριξη από αντίπαλο ιμπεριαλιστή, κ.ά.) μπορούν να έχουν καταστροφικές συνέπειες οδηγώντας κυριολεκτικά σε οικονομική ασφυξία και κατάρρευση.

Αυτή η προσφυγή του επιτελείου Τραμπ στον ολοκληρωτικό ταξικό πόλεμο και στον Γ΄ ΠΠ ανοίγει κυριολεκτικά την «πόρτα του φρενοκομείου», γιατί προκαλεί ντόμινο εξελίξεων. Καταρχάς η επερχόμενη οικονομική κρίση θα είναι ανεξέλεγκτη, κινδυνεύοντας να οδηγήσει σε ένα σπινάλ οικονομικών καταρρεύσεων. Δεν είναι σίγουρο ότι θα «διασωθούν» υπερχρεωμένες χώρες από το ΔΝΤ (αν δεν υποκύψουν στις απαιτήσεις των ΗΠΑ). Η παγκόσμια αγορά κατακερματίζεται, ήδη επικρατούν οι διμερείς διακρατικές συμφωνίες και, ακόμη χειρότερα, αυτές επίσης δεν είναι σίγουρο ότι θα εφαρμόζονται ή δε θα τροποποιούνται, τη στιγμή που όντως έχει βαθύνει η αλληλεξάρτηση των καπιταλιστικών οικονομιών. Επιπλέον, η διέξοδος από την κρίση του 2009-2010 έγινε χάρη στη συνεργασία των Δυτικοϊμπεριαλιστών και της Κίνας: η τελευταία ανέλαβε ένα σημαντικό βάρος ανόρθωσης της παγκόσμιας οικονομίας μέσω του εσωτερικού προγράμματος ανάπτυξής της και κυρίως του δανεισμού των ΗΠΑ. Τέτοιες συνεργασίες αποκλείεται να ξαναδούμε (σύγκρουση ΗΠΑ-Κίνας) ή θα είναι διστακτικές και καθυστερημένες.

Από την άλλη, η σύγκρουση ΗΠΑ-Κίνας αναγκαστικά θα αναπροσανατολίσει ραγδαία και καθοριστικά το σύνολο των αστικών τάξεων του πλανήτη. Όσες χώρες θα κινηθούν στο στρατόπεδο των ΗΠΑ, θα πρέπει να ξεκινήσουν αναγκαστικά έναν ολοκληρωτικό πόλεμο ενάντια στους εργαζόμενους και να επιβάλλουν δικτατορίες «ανεξάρτητα» από τους τρέχοντες ταξικούς συσχετισμούς ή την «οικονομική κατάστασή» τους. Αλλά και όσες χώρες θα είναι στο στρατόπεδο της Κίνας, θα πρέπει εξίσου να στραφούν ενάντια στις εργατικές τάξεις τους, για να αντεπεξέλθουν σε αυτόν τον ιδιότυπο Γ΄ ΠΠ. Τέλος, και το πιο σημαντικό, το άνοιγμα μιας πολεμικής περιόδου σημαίνει το άνοιγμα μιας περιόδου ανακατατάξεων και μεταξύ των υπόλοιπων χωρών. Με άλλα λόγια, μια σειρά αστικές τάξεις θα κινούνται ολοένα και περισσότερο προς την επίλυση των διαφορών τους με άλλες γειτονικές αστικές τάξεις, στην προσπάθειά τους να κερδίσουν ή να εξασφαλίσουν την άνοδό τους. Στην περίοδο αυτή θα ανοίξουν αναγκαστικά μια σειρά περιφερειακών και τοπικών πολέμων, μέσα ή δίπλα στη σύγκρουση ΗΠΑ και Κίνας.

Ο ενδοϊμπεριαλιστικός ανταγωνισμός

8. Η άνοδος στην εξουσία του επιτελείου Τραμπ έγινε εκλογικά δυνατή λόγω της αποτυχίας του επιτελείου Μπάιντεν να εφαρμόσει το προεκλογικό του πρόγραμμα: α) Για ενίσχυση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των συντάξεων (περίπου 2 τρισ. δολάρια σε βάθος δεκαετίας): δεν εφαρμόστηκε παρά μόνο οριακά, δηλαδή κάποια προσωρινά φιλοδωρήματα. β) Για κρατικές επενδύσεις σε υποδομές, παιδεία, κ.ά. (αντίστοιχου ύψους με το πρώτο) και με στόχο τον περιορισμό του καρκινώματος της ανεργίας, της μαύρης και επισφαλούς εργασίας κ.ά.: επίσης πετσοκόφηκε σε μερικές εκατοντάδες δισ. γ) Για εκτεταμένες επενδύσεις στη λεγόμενη «πράσινη μετάβαση» (περίπου 1,5 τρισ.): εφαρμόστηκε πλήρως αλλά με την εκφυλισμένη μορφή των φοροαπαλλαγών και κρατικών ενισχύσεων, με πενιχρά αποτελέσματα. δ) Το σημαντικότερο: όποιες δειλές υποσχέσεις για αύξηση του βασικού μισθού όχι μόνο δεν εφαρμόστηκαν αλλά το επιτελείο Μπάιντεν διευκόλυνε και υποβοήθησε τη μεγάλη αφαίμαξη των μισθών (ακρίβεια, ο λεγόμενος «πληθωρισμός της απληστίας» των επιχειρήσεων).

Η άνοδος του επιτελείου Τραμπ οφείλεται επίσης και στην ταύτιση στο πρόγραμμά του όλων των μερίδων της αμερικάνικης αστικής τάξης, από τους επιχειρηματίες που κατευθύνονται κυρίως στην εγχώρια αγορά (στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα, εγχώρια βιομηχανία, πετρελαιάδες, κατασκευαστικές, εμπόριο, επισιτισμός, κ.ά.) μέχρι την πιο διεθνοποιημένη μερίδα (χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο, Wall-Mart, έως τον κυρίαρχο και πιο δυναμικό τομέα: τις Magnificent 7). Αυτή η στοίχιση δε σημαίνει ταύτιση των συμφερόντων όλων αυτών των μερίδων –το ακριβώς αντίθετο κι αυτό συνιστά μια εκρηκτική αντίφαση στην πολιτική Τραμπ–, αλλά είναι προϊόν της συνειδητοποίησης από την αστική τάξη των εξής παραγόντων: **α)** Ότι ο ρυθμός αύξησης της εκμετάλλευσης της αμερικάνικης εργατικής τάξης είναι πολύ «αργός» μπροστά στο επείγον και υπαρξιακό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν – δηλαδή ότι χρειάζεται μια τομή στη μέχρι τώρα επίθεση στην εργατική τάξη. **β)** Ότι στην Ουκρανία έχουν ηττηθεί έναντι της Ρωσίας (ήταν ξεκάθαρο στον τελευταίο χρόνο της θητείας Μπάιντεν), ή τουλάχιστον δεν πετυχαίνουν τους στόχους τους, άρα χρειάζεται μια άλλη στάση απέναντι στον ρώσικο ιμπεριαλισμό, και κατά συνέπεια μια πιο γρήγορη, μετωπική και αδυσώπητη αντιπαράθεση με τον βασικό ανταγωνιστή τους, την Κίνα. **γ)** Ίσως το σημαντικότερο: ότι η οικονομία των ΗΠΑ έφθασε σε πλήρες αδιέξοδο. Επιφανειακά αυτό παρουσιάζεται στα δίδυμα ελλείμματα του προϋπολογισμού και του εμπορικού ισοζυγίου (συνεπώς και σε διαρκή αύξηση του χρέους). Βαθύτερα και ουσιαστικά, οφείλεται στο ότι η κυρίαρχη θέση του

δολαρίου, του αμερικάνικου χρηματοπιστωτικού τομέα και της στρατιωτικο-πολιτικής ηγεμονίας του δεν μπορούν να υποστηριχθούν πλέον από αυτήν την αδύναμη παραγωγική βάση.

Πρακτικά, το ποιοτικό όριο εκφράζεται στη σύνθεση του δημόσιου χρέους των ΗΠΑ. Αυτήν τη στιγμή, το 30-35% ανήκει στην ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα (Fed) (πρόκειται για δημιουργία πληθωριστικού χρήματος) και το υπόλοιπο 60-65% στα δάνεια από αμερικάνικα ασφαλιστικά ταμεία, αμερικάνους κεφαλαιούχους και από το ξένο χρέος. Αυτή η αναλογία συνιστά ποιοτικό όριο, δεν μπορεί να μεταβληθεί. Συνεπώς, αν οι ΗΠΑ εξακολουθήσουν να «τυπώνουν δολάρια» ολοένα και περισσότερο για να καλύπτουν τα αυξανόμενα ελλείμματα (προϋπολογισμός, εμπορικό ισοζύγιο), το δολάριο θα υποτιμηθεί σε βαθμό ανεπίτρεπτο και αφόρητο για όσους ξένους κατέχουν δολάρια ή συναλλάσσονται σε δολάρια. Αν πάλι δεν καταφύγουν στο «τυπογραφείο», θα αναγκαστούν να αυξήσουν τα επιτόκια δανεισμού τους για να προσελκύσουν κεφάλαια, να μειώσουν τα δίδυμα ελλείμματα και συνεπώς να οδηγηθούν σε βαθιά κρίση (παρόμοια με τη χώρα μας), που με τη σειρά της θα απειλήσει θανάσιμα την παγκόσμια κυριαρχία τους (νόμισμα, χρηματοπιστωτικός τομέας, στρατιωτική ηγεμονία, κ.ο.κ.).

9. Έτσι, το επιτελείο Τραμπ και ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός είναι αναγκασμένοι να κινούνται και να ισορροπούν πάνω στην κόψη του ξυραφιού. Στο εσωτερικό των ΗΠΑ ο Τραμπ διατήρησε και αύξησε ελαφρώς το έλλειμμα του προϋπολογισμού, διατηρώντας τις τεράστιες φοροαπαλλαγές στους αστούς (τις είχε ψηφίσει στην πρώτη θητεία του, τις διατήρησε και ο Μπάιντεν), αυξάνοντας κατά 10% τις στρατιωτικές δαπάνες και μειώνοντας κατά 5% τις δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης κ.ά. με καταστροφικές συνέπειες. Αλλά μέχρι εδώ μπορεί να φθάσει. Ήδη η αμερικάνικη μπουρζουαζία έχει αρχίσει να διστάζει να δανείζει το κράτος της, ενώ από τους ξένους δανειστές η Κίνα έχει περιορίσει την έκθεσή της στο αμερικάνικο δημόσιο χρέος από 1,2 τρισ. δολάρια πριν πέντε χρόνια στα 688 δις. σήμερα, ενώ τον Δεκέμβρη του 2025 ανακοίνωσε ότι δε θα ξανααγοράσει αμερικάνικα ομόλογα. Προς το παρόν η κατάσταση διασώζεται από την κάλυψη του κενού πρωτίστως από την Ιαπωνία και δευτερευόντως από τη Βρετανία. Αλλά αυτό δεν μπορεί να συνεχιστεί και κυρίως το χρέος δεν μπορεί να αυξάνεται, γι' αυτό και χρειάζονται σαρωτικές μειώσεις στις κοινωνικές δαπάνες και τις ήδη μειωμένες κρατικές επενδύσεις. Αυτή είναι η πηγή της κήρυξης του ταξικού πολέμου του Τραμπ.

Εξίσου στην κόψη του ξυραφιού θα πρέπει να κινείται ο Τραμπ στην παγκόσμια οικονομία. Είναι υποχρεωμένος να μειώσει το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ, αν και μετά από ένα χρόνο στην εξουσία δεν εμφανίζονται ουσιαστικά αποτελέσματα. Αλλά αυτή η μείωση έχει επίσης όρια. **α)** Αφενός το 60-70% του παγκόσμιου εμπορίου είναι ενδιάμεσα προϊόντα, δηλαδή δεν υπάρχει πλέον μόνο ένας διεθνής καταμερισμός εργασίας μεταξύ τελειωμένων προϊόντων (όπως π.χ. στο μεταπολεμικό κύμα ανάπτυξης όπου οι καθυστερημένες και μισοβιομηχανοποιημένες χώρες εξήγαγαν πρώτες ύλες, ενώ οι δεύτερες επιπλέον και βιομηχανικά προϊόντα, όπως συνέβαινε και μεταξύ των ιμπεριαλιστικών), αλλά ένας καταμερισμός εργασίας μεταξύ χωρών και επιχειρήσεων στην παραγωγή ενός προϊόντος (οι περίφημες «αλυσίδες παραγωγής»). Αφετέρου η αναδιάρθρωση της παραγωγής και συσσώρευσης σε βάρος των Δυτικοίμπεριαλιστών. **β)** Το άλλο όριο είναι ότι η εξωοικονομική παρέμβαση του Τραμπ δεν μπορεί να παραβιάζει παρά μόνο οριακά την κανονική λειτουργία της παγκόσμιας καπιταλιστικής οικονομίας.

Με αυτήν την έννοια, για να προστατεύσει την αμερικάνικη βιομηχανία αλλά και για να περιορίσει το εμπορικό έλλειμμα, ο Τραμπ προχώρησε στην εφαρμογή υψηλών δασμών, ιδιαίτερα απέναντι στην Κίνα. Προσέκρουσε στο πρώτο όριο και ηττήθηκε. Με αυτούς τους δασμούς απέναντι στην Κίνα, η αμερικάνικη οικονομία θα κατέρρευε. Ήταν μια σημαντική ήττα των ΗΠΑ. Σε ΕΕ και Ιαπωνία κατάφερε να επιβληθεί επιβάλλοντας δασμούς 10-25% (σε κάποια προϊόντα 50%), μια επιπρόσθετη υποτίμηση του δολαρίου κατά 10-15% και την υποχρέωση η ΕΕ να αγοράζει αμερικάνικο φυσικό αέριο (700 δις. δολάρια την επόμενη πενταετία), παρ' όλο που είναι 3-4 φορές ακριβότερο του ρωσικού. Ταυτόχρονα, τους επέβαλλε να κάνουν στις ΗΠΑ επενδύσεις 500-700 δις. η κάθε μία στην επόμενη δεκαετία και ένα άνοιγμα των αγορών σε αμερικάνικες επιχειρήσεις διαδικτύου ή αγροτικά εμπορεύματα. Επίσης σιωπηρά τους πιέζει να συνεχίσουν να δανείζουν τις ΗΠΑ ή να κάνουν αγορές μετοχών ή ακινήτων. Τις ίδιες υποσχέσεις απέσπασε και από τους πιο ευάλωτους πολιτικά, δηλαδή τις μοναρχίες του Κόλπου. Αλλά κι εδώ υπάρχουν όρια. ΕΕ και Ιαπωνία, όπως και οι άλλοι στενοί σύμμαχοι των ΗΠΑ (Αυστραλία, Καναδάς, Ν. Κορέα, κ.ά.) γνωρίζουν ότι θα πληρώσουν ένα τίμημα, αλλά αυτό εξαρτάται από το μέγεθος του τιμήματος, την αντίσταση των εργατικών τάξεων των χωρών τους (γιατί σε αυτές θα μετακυλήσουν το βάρος) και κυρίως το ποια θα είναι τα οφέλη που θα λάβουν έστω και μεσοπρόθεσμα.

Η συζήτηση βέβαια για βιομηχανική ανάπτυξη των ΗΠΑ είναι σκέτες φλυαρίες του Τραμπ. Οι δασμοί προστατεύουν την αμερικάνικη βιομηχανία και οι εκβιασμοί για αγορές αμερικάνικων προϊόντων

ίσως διευρύνουν τις πωλήσεις τους. Αλλά ακόμη κι αν γίνουν οι επενδύσεις που υποσχέθηκαν ΕΕ και Ιαπωνία, δεν πρόκειται να υπάρξει κανένα άξιο λόγου επενδυτικό κύμα ή βιομηχανική ανάπτυξη. Γι' αυτό χρειάζονται άλλες βασικές προϋποθέσεις και κυρίως εκτεταμένες κρατικές επενδύσεις, κρατικός σχεδιασμός και συρρίκνωση χρηματοπιστωτικού τομέα.

10. Οι BRICS την τελευταία τριετία έχουν κατορθώσει να διατηρήσουν και να ενισχύσουν την συνοχή τους και η κόκκινη γραμμή τους, δηλαδή να αμφισβητούν την ηγεμονία των ΗΠΑ και των Δυτικοϊμπεριαλιστών, έχει παραμείνει απαραβίαστη. Επιπλέον έχουν να επιδείξουν τέσσερις νίκες: α) του ρώσικου ιμπεριαλισμού στην Ουκρανία, β) της Κίνας στον δασμολογικό πόλεμο του Τραμπ, γ) την άρνηση της Ινδίας να εγκαταλείψει το ρωσικό πετρέλαιο μετά την επιβολή δασμών 50% στις ινδικές εξαγωγές και δ) τη διεύρυνση σε BRICS+ με μια σειρά άλλων σημαντικών χωρών.

Ο ρωσικός ιμπεριαλισμός όχι μόνο δεν κατέρρευσε από τον πόλεμο, το πάγωμα των συναλλαγματικών αποθεματικών του και τις σκληρές κυρώσεις, αλλά κατόρθωσε να αναπτυχτεί και κυρίως αναδιαρθρώνει με γρήγορους ρυθμούς την οικονομία του όχι μόνο προς την παραγωγή όπλων αλλά και προς την ανάπτυξη της γεωργίας και των εργαλειομηχανών. Προφανώς αυτό το κατάφερε όχι μόνο λόγω της γρήγορης αναδιάρθρωσης των εξαγωγών του αλλά γιατί στηρίχτηκε σε Κίνα, Ινδία και συνολικά τους BRICS. Ωστόσο, το κόστος του πολέμου στην Ουκρανία αρχίζει και βαραίνει στη ρωσική οικονομία: αν συνεχιστεί για πολύ, θα επηρεάσει όλο και περισσότερο το βιοτικό επίπεδο των ρώσικων μαζών.

Η Ινδία εξακολουθεί να γνωρίζει το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ ετησίως (περίπου 7%). Αυτό, παρότι μεγάλο, δεν είναι αλματώδες (της τάξεως 12-15%), όπως γνώριζε η Κίνα, για πολλούς πολιτικο-κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους. Επομένως, η Ινδία οφείλει να είναι πιο προσεκτική στους ενδοϊμπεριαλιστικούς ανταγωνισμούς και μένει να φανεί πόσο θα πληγεί από τον δασμολογικό πόλεμο του Τραμπ – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορεί να υποταχτεί στις ΗΠΑ και να εγκαταλείψει τους BRICS.

Ο ανερχόμενος ιμπεριαλισμός της Κίνας αντιμετωπίζει γενικά ορισμένα σοβαρά προβλήματα –όπως γήρανση του πληθυσμού, αύξηση ιδιωτικού χρέους της (το χρέος νοικοκυριών και επιχειρήσεων είναι μάλλον ίδιο ή και μεγαλύτερο των ΗΠΑ), διεύρυνση κερδοσκοπικών κεφαλαίων, κ.ά.— αλλά αυτά είναι μεσο/μακρο-πρόθεσμα και μάλλον διαχειρίσιμα. Υπάρχουν όμως άλλα προβλήματα πολύ πιο σοβαρά και άμεσα: **α)** Η εγχώρια ανάπτυξή της έχει σχεδόν ολοκληρωθεί μετά και την οικιστική και βιομηχανική ανάπτυξη των κεντρικών και βόρειων επαρχιών της. **β)** Η αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης (δηλαδή των εργαζομένων) αρχίζει και πιέζει αρνητικά το ποσοστό κέρδους. **γ)** Σημαντικοί κλάδοι της βιομηχανίας αρχίζουν να εμφανίζουν σημάδια πλεονάζουσας παραγωγικής δυναμικότητας. **δ)** Η επιβαλλόμενη στροφή προς τη μεγαλύτερη αυτοματοποίηση θα επιδεινώσει αναγκαστικά την ανεργία. Όλοι αυτοί οι παράγοντες έχουν ήδη περιορίσει το ποσοστό ανάπτυξης στο 4,5-5%. Αυτές οι αυξημένες δυσκολίες πιέζουν αφόρητα για μεγαλύτερες εξαγωγές κεφαλαίων ή για ενισχυμένη στροφή στην κερδοσκοπία, δηλαδή δημιουργούν ισχυρές πιέσεις προς μεγαλύτερη αυτονόμηση των (ιδιωτικών ή κρατικών) επιχειρήσεων από την αυστηρή επίβλεψη του κράτους στην παραγωγή και κυρίως στον χρηματοπιστωτικό τομέα και στις εισροές/εκροές κεφαλαίων. Αυτές οι πιέσεις μπορεί να αυξηθούν απειλητικά για τη λειτουργία της κινέζικης οικονομίας, αν αρχίσουν να επηρεάζονται οι εξαγωγές, οι εισροές πρώτων υλών ή οι ξένες επενδύσεις λόγω της επιθετικότητας του Τραμπ.

Ωστόσο, το βασικό πρόβλημα της Κίνας (που βασανίζει ήδη το πολιτικό της επιτελείο) είναι αν θα πρέπει και πότε να αμφισβητήσει το δολάριο και αν μπορεί να κάνει κάτι τέτοιο. Εδώ υπάρχουν τρία προβλήματα. Το πρώτο πρόβλημα είναι ότι ο υπό διαμόρφωση ιμπεριαλισμός της Κίνας μπορεί να έχει καταφέρει να γίνει ο πρώτος εμπορικός εταίρος της μεγάλης πλειοψηφίας των χωρών, μπορεί να έχει αντισταθμίσει τη μείωση των εξαγωγών της στις ΗΠΑ από μια αύξηση των εξαγωγών της στην ΕΕ και στις υπόλοιπες χώρες, αλλά εξακολουθεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αγορές των ΗΠΑ και ΕΕ. Το δεύτερο πρόβλημα είναι ότι η Κίνα εισάγει, εκτός από τους Δυτικοϊμπεριαλιστές, σχεδόν αποκλειστικά μόνο πρώτες ύλες, αγροτικές ή ορυκτές, και αντίστοιχα εξάγει εργαλειομηχανές και εμπορεύματα υψηλής τεχνολογίας, δηλαδή έχει δημιουργήσει ένα διεθνή καταμερισμό εργασίας όπως στα τέλη του 19ου αιώνα ή τις αρχές του 20ου. Το τρίτο πρόβλημα είναι ότι η αντικατάσταση του δολαρίου δεν είναι καθόλου απλή υπόθεση – το πρόβλημα αυτό είναι οικονομικό και πολιτικό, όχι τεχνικό. Δεν είναι καθόλου εύκολο σήμερα, με αυτά τα τεράστια συσσωρευμένα συναλλαγματικά αποθέματα, τις επενδύσεις σε δολάρια (όχι μόνο της κινέζικης αλλά όλων των αστικών τάξεων) να αντικαταστήσει το δολάριο χωρίς να προκαλέσει παγκόσμιο σεισμό. Κυρίως όμως λόγω των «αλυσίδων παραγωγής» και της άμεσης ανάγκης για ένα παγκόσμιο νόμισμα συναλλαγών, φαίνεται αδύνατο ή τουλάχιστον πολύ δύσκολο να δημιουργηθεί ένα νέο είδος Μπρέτον Γουντς με τους συνακόλουθους ελέγχους των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και

πληρωμών. Επιπλέον σημαίνει ότι ο κινέζικος ιμπεριαλισμός θα πρέπει να καταργήσει τον κρατικό έλεγχο στην οικονομία, αν θέλει να γίνει το γιουάν το νέο παγκόσμιο νόμισμα και εν συνεχεία να το αφήσει να γνωρίσει τις διακυμάνσεις της αγοράς. Αυτά δε φαίνεται να τα έχουν αποφασίσει ακόμη και δεν είναι καθόλου σίγουρο αν το μπορούν οι κινέζοι καπιταλιστές και πολιτικά επιτελεία.

11. Συνοψίζοντας, ο ανταγωνισμός ΗΠΑ και Κίνας/Ρωσίας, και συνολικά η παγκόσμια κατάσταση έχει φθάσει σε ένα είδος «ισορροπίας» έτοιμης να εκραγεί, ένα σημείο τομής όπου οι ποσοτικές αλλαγές (αντιφάσεις, ανισορροπίες, κ.ά.) οδηγούν σε έκρηξη – με αβέβαιο το αν θα καταλήξουν σε μια νέα ισορροπία. Με αυτήν την έννοια, βρισκόμαστε σε μια ιστορική στιγμή που χαρακτηρίζεται από αστάθεια και ρευστότητα, είναι «χαοτική» και αβέβαιη. Αυτό δε σημαίνει ότι είναι ακατανόητη και μη γνωρίσιμη (και άρα αδύνατον να παρέμβει η εργατική τάξη και οι επαναστάτες). Απλά σημαίνει ότι η κατάληξη είναι «ανοιχτή» – γιατί κανένας δεν μπορεί να γνωρίζει εκ των προτέρων την έκβαση της ενδοϊμπεριαλιστικής σύγκρουσης, και κυρίως την έκβαση της ταξικής πάλης.

Τα βασικά στοιχεία αυτής της ενδοϊμπεριαλιστικής «ισορροπίας», που δεν μπορεί να διατηρηθεί αλλά ταυτόχρονα δεν μπορεί και να ανατραπεί είναι:

α) Είναι αλήθεια ότι υπάρχει μια αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης σε βάρος των Δυτικοϊμπεριαλιστών και προς όφελος των BRICS, και ιδιαίτερα της Κίνας – αλλά, την ίδια στιγμή, ο υπό διαμόρφωση κινέζικος ιμπεριαλισμός δε βρίσκεται στην ίδια θέση που βρίσκονταν οι ΗΠΑ την επομένη του Β΄ ΠΠ. Τότε, οι ΗΠΑ όχι μόνο είχαν ένα ΑΕΠ ίσο περίπου με τους ιμπεριαλιστές ανταγωνιστές τους και την ΕΣΣΔ αθροιστικά, αλλά ταυτόχρονα δεν είχαν κανέναν ουσιαστικό και υπολογίσιμο ανταγωνιστή (εκτός της ΕΣΣΔ κι αυτό στο πολιτικο-στρατιωτικό επίπεδο). Σήμερα, η κατάσταση δεν είναι καθόλου η ίδια. Η βιομηχανική παραγωγή της Κίνας είναι ίση με αυτήν των G7, που ελέγχουν οι ΗΠΑ (για να μην αναφέρουμε την Ινδία, που αναδύεται μεσοπρόθεσμα ως ανταγωνιστής της Κίνας), ενώ το ΑΕΠ της Κίνας (μόνη της ή σαν BRICS) μετρούμενο σε δολάρια ή Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης είναι ίσο περίπου με το ΑΕΠ των G7 που επίσης ελέγχεται (ή τουλάχιστον μπορούν να ελεγχθούν) από τις ΗΠΑ.

β) Στο ζήτημα του δολαρίου και του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, πράγματι οι BRICS, ιδιαίτερα η Κίνα, έχουν τις μεγαλύτερες σε μέγεθος τράπεζες ή τουλάχιστον ισοδύναμες με των ΗΠΑ και των συμμάχων τους. Ωστόσο, για τη λειτουργία του σημερινού παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, με τα συγκεκριμένα νεοφιλελεύθερα χαρακτηριστικά του, το χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ είναι κυρίαρχο, γιατί απλούστατα έχει το δολάριο. Με την παγκόσμια αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης το δολάριο, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι διεθνείς οργανισμοί (Διεθνές Νομισματικό Σύστημα, Παγκόσμια Τράπεζα, Οίκοι Αξιολόγησης κ.ά.) που το στηρίζουν δεν μπορούν να διατηρηθούν, αλλά ταυτόχρονα δεν είναι εύκολο και να ανατραπούν από τους BRICS.

γ) Η εικόνα είναι εντελώς διαφορετική στο στρατιωτικο-πολιτικό ή γεωστρατηγικό επίπεδο. Είναι αλήθεια ότι ο ρώσικος και κινέζικος ιμπεριαλισμός είναι απρόσβλητοι ή ανίκητοι είτε σε πυρηνική σύγκρουση είτε σε πόλεμο στη χώρα τους ή στον άμεσο περίγυρό τους. Επίσης ότι ίσως σε δύναμη πυρός υπερέρχουν των ΗΠΑ. Αλλά είναι ανίσχυροι πέρα από τον πολύ στενό περίγυρό τους. Δεν έχουν τις ίδιες ναυτικές δυνάμεις (όχι σε αριθμούς αλλά σε σύνθεση) και κυρίως δεν έχουν αφενός το εκτεταμένο δίκτυο βάσεων του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού (οι κάθε είδους αμερικάνικες βάσεις είναι περίπου 1.100, απλωμένες σε κάθε γωνιά του πλανήτη) και αφετέρου το εκτεταμένο και πυκνό πολιτικό, κατασκοπευτικό, κ.ά. πλέγμα του (που του επιτρέπει ανατροπές καθεστώτων, πραξικοπήματα, αλλαγές κυβερνήσεων, κ.ά.).

Αυτήν την εκρηκτική «ισορροπία» αποφάσισε ο Τραμπ να παραβιάσει ξεκινώντας τον ιδιότυπο Γ΄ ΠΠ εναντίον της Κίνας. Και το κάνει προφανώς αξιοποιώντας κατά βάση το τρίτο στοιχείο, δηλαδή την στρατιωτική υπεροχή των ΗΠΑ.

Τα παραπάνω τρία στοιχεία καταλήγουν και ταυτόχρονα συνθέτουν το τέταρτο και σημαντικότερο: την υπάρχουσα «ισορροπία» της ταξικής πάλης, όπου θα κριθούν σε τελευταία ανάλυση τα πάντα.

Η σύγκρουση ΗΠΑ και Κίνας

12. Ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός με τον Μπάιντεν αλλά κυρίως με το επιτελείο Τραμπ παίρνει την πρωτοβουλία να σπάσει αυτή την ισορροπία ή να γυρίσει βίαια το εκκρεμές προς την αντίθετη κατεύθυνση, γι' αυτό και η άνοδος του στην εξουσία αποτελεί μια κρίσιμη στιγμή, μια ιστορική τομή.

Ο μοναδικός και απόλυτος στόχος του Τραμπ είναι η Κίνα και όποιος άλλος θα μπει ανάμεσα σε αυτόν και τον στόχο του. Ήττα της Κίνας σημαίνει καταρχάς ξερίζωμά της ή σημαντική αποδυνάμωσή της από τις σχέσεις της με τις υπόλοιπες χώρες και στο τέλος μια ανοικτή στρατιωτική σύγκρουση, αν

χρειαστεί, στα σύνορά της (αυτό σημαίνει να επιτεθούν γειτονικές χώρες με την καθοδήγηση, ενίσχυση και πιθανή επικουρική συμμετοχή των ΗΠΑ).

Ταυτόχρονα το επιτελείο Τραμπ είναι υποχρεωμένο να κάνει τις απαραίτητες τακτικές αναπροσαρμογές, λαμβάνοντας υπόψη τα πικρά μαθήματα που πήρε ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός από τις διάφορες επιμέρους ήττες ή αποτυχίες του καθώς και τις «ανεπάρκειές» του από την αντικειμενική κατάσταση (ανάγκη να βαδίζει σε τεντωμένο σχοινί λόγω δημοσιονομικών, οικονομικών, γεωπολιτικών, δυσκολιών κ.ά., όπως αναφέρθηκε παραπάνω). Καταρχάς να εγκαταλείψει, ως άμεση και κύρια προϋπόθεση για την περικύκλωση της Κίνας, την ήττα του ρωσικού ιμπεριαλισμού. Να εγκαταλείψει την «κοινωνική μηχανική», δηλαδή την αλλαγή καθεστώτων και αναμόρφωση των κοινωνιών όπως επεδίωκαν οι προκάτοχοί του. Στο επιτελείο Τραμπ αρκεί να τρομοκρατεί, να επεμβαίνει «χειρουργικά» (αλλά όχι να βαλτώνει σε μια επέμβαση στο έδαφος), να αναζωπυρώνει συγκρούσεις αναμεταξύ χωρών (στρέφοντας μια χώρα εναντίον μιας άλλης που είναι «ανυπάκουη»), να εκβιάζει οικονομικά κ.ά. ώστε να αναπροσανατολίζει χώρες, κυβερνήσεις και καθεστώτα στην επιδίωξη του στόχου του (εξάλλου κάθε άλλη τακτική έχει ένα πανάκριβο κόστος, που δεν μπορούν πολιτικά και οικονομικά να το σηκώσουν πλέον οι ΗΠΑ, ενώ πάντοτε κατέληγε σε παταγώδεις αποτυχίες). Να χρησιμοποιήσει και να ξεξουμίσει, στρατιωτικά και οικονομικά τους συμμάχους του (ΕΕ, Ιαπωνία, Καναδάς, κ.ά.), ώστε αφενός να ενισχυθούν πολύπλευρα οι ΗΠΑ και αφετέρου να συμπτύξει μια συμμαχία ή καλύτερα μια συμμορία για να διευκολυνθεί η υλοποίηση του στόχου του. Να ξεκινήσει την εφαρμογή της πολεμικής πολιτικής του από το Δυτικό Ημισφαίριο (δηλαδή την αμερικάνικη ήπειρο), για πολλούς λόγους, με τον σημαντικότερο να είναι ότι στο Δυτικό Ημισφαίριο η προβολή ισχύος των ανταγωνιστών του Κίνας/Ρωσίας είναι, αν όχι ανύπαρκτη, ισχνή. Τέλος, να κινείται με προσοχή, υποκριτικά, «αναγνωρίζοντας» τους παγκόσμιους συσχετισμούς και οργανισμούς (ΟΗΕ, κ.ά.) την ίδια στιγμή που τους καταργεί, ελίσσόμενος και με παλινδρομήσεις, ώστε να εκμεταλλεύεται τις αυταπάτες ή την αναποφασιστικότητα των αντιπάλων του.

13. Το επιτελείο Μπάιντεν προωθούσε την επέκταση του NATO με «έγχρωμες επαναστάσεις» ή εξοπλισμό της Ουκρανίας, ώστε να δοκιμάσει τις αντοχές του ρωσικού ιμπεριαλισμού ή να προκαλέσει την αντίδρασή του, δηλαδή την επέμβασή του στην Ουκρανία. Ο τελικός στόχος του όμως δεν ήταν η ίδια η Ρωσία, αλλά η περικύκλωση της Κίνας από βορρά και η αχρήστευση του ισχυρότερου πιθανού συμμάχου της. Η Ρωσία αυτή καθαυτή ήταν ένας δευτερεύων στόχος για εκμετάλλευση: μια επαναφορά της αρπακτικότητας επί εποχής Γέλτσιν και πιθανόν ακόμη μεγαλύτερη διαίρεσή της. Αυτό ήταν και το δέλεαρ (εκμετάλλευση της Ρωσίας, Ουκρανίας, Λευκορωσίας, Γεωργίας, κ.ά. και συμμόρφωση του ανερχόμενου κινέζικου ιμπεριαλισμού), που έπεισε τους Ευρωπαίους ιμπεριαλιστές να ανατρέψουν τη μέχρι τότε προσεκτική πολιτική τους απέναντι στον ρωσικό ιμπεριαλισμό.

Ωστόσο, ήδη ένα χρόνο πριν το τέλος της προεδρίας Μπάιντεν, ήταν προφανές ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία είχε χαθεί. Ο Τραμπ προεκλογικά εκμεταλλεύτηκε αφενός τα αντιπολεμικά αισθήματα των στο εσωτερικό των ΗΠΑ και του MAGA, αφετέρου προσπάθησε να προσαρμοστεί τακτικά στη δεδομένη αποτυχία στον πόλεμο στην Ουκρανία. Όμως, το να προσπαθήσει να «τακτοποιήσει» τη σύγκρουση και να απεγκλωβιστεί στρεφόμενος στην υλοποίηση του σχεδίου του είναι ένα θέμα – και είναι εντελώς άλλο να αποδεχθεί την ήττα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, δηλαδή τους όρους ειρήνευσης του Πούτιν.

Έχοντας αρχικό στόχο την Κίνα, ο Τραμπ επιδιώκει να υποχρεώσει το επιτελείο Πούτιν να σπάσει τις σχέσεις με την Κίνα, να «ουδετεροποιηθεί», και ταυτόχρονα να διευκολύνει τους αμερικάνους ιμπεριαλιστές στην Κεντρική Ασία και αλλού να περικυκλώσουν/αποκόψουν την Κίνα. Και θέλει να έχει εγγυήσεις ότι ο ρωσικός ιμπεριαλισμός θα συνεχίσει να συμπεριφέρεται έτσι, δηλαδή θέλει να τον έχει υπό συνεχή πίεση. Για να πετύχει αυτόν τον στόχο του, ο Τραμπ αφενός έχει συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία (αν και έχει μεταθέσει το κόστος κυρίως στους Ευρωπαίους) και εντείνει τις κυρώσεις. Επίσης προσφέρει ως δέλεαρ στη ρωσική μπουρζουαζία μια οικονομική συνεργασία, άρση των κυρώσεων, ξεπάγωμα των ρωσικών συναλλαγματικών αποθεματικών και κυρίως μια διαρκή εκχειρίδα στην περιοχή: τόσο στην Ουκρανία με μια διαίρεσή της όσο και τη μη αναζωπύρωση διαφόρων ανοικτών μετώπων (Νορβηγία, Βαλτική, Μολδαβία, Μαύρη Θάλασσα, κ.ά.), ειδικά σε μια περίοδο που η Ρωσία αρχίζει να πιέζεται οικονομικά από τον πόλεμο. Η υλοποίηση αυτού του σχεδίου προϋποθέτει βέβαια το επιτελείο Πούτιν και η ρωσική ολιγαρχία, που είναι ακόμη φιλοδυτική, να υποκύψουν στις αυταπάτες τους ότι μπορούν να επιβιώσουν συνεργαζόμενοι με τους Αμερικανούς ιμπεριαλιστές. Προϋποθέτει επίσης να πειστούν οι Ευρωπαίοι ιμπεριαλιστές, που σηκώνουν το βάρος των οικονομικών επιπτώσεων του πολέμου. Όπως και να 'χει, αν δεν ευοδωθεί το σχέδιο Τραμπ, η πίεση των ΗΠΑ απέναντι στη Ρωσία θα συνεχιστεί είτε διαμέσου μιας συνέχισης του πολέμου στην Ουκρανία είτε –αν το τελευταίο καταστεί αδύνατο από

μια πιθανή στρατιωτική κατάρρευση της Ουκρανίας– με την αναζωπύρωση μιας από τις πολλές εστίες, διαμέσου των Ευρωπαίων.

14. Η επίθεση των παλαιστινιακών οργανώσεων της 7ης Οκτώβρη έγινε για να σταματήσει ο αφόρητος αποκλεισμός της Γάζας, να απελευθερωθούν οι παλαιστίνιοι φυλακισμένοι στο Ισραήλ (ο αριθμός του αυξανόταν διαρκώς) και για να ανατραπούν τα σχέδια των αμερικάνων ιμπεριαλιστών στην περιοχή (εκδίωξη των Παλαιστίνιων με βάση την αναδιαμόρφωση της περιοχής με τις Συμφωνίες του Αβραάμ κ.ο.κ.). Η στρατιωτική επίθεση που εξαπέλυσαν οι Σιωνιστές/ΗΠΑ δείχνει ότι ήταν έτοιμοι από καιρό και περίμεναν μια αφορμή. Να σημειώσουμε ότι η εξαπόλυση της σιωνιστικής επίθεσης έγινε δυνατή και λόγω της επικράτησης των ακραίων σιωνιστικών πολιτικών σε όλο το πολιτικό φάσμα και στην πλειοψηφία της ισραηλινής κοινωνίας. Δύο χρόνια μετά, ο απολογισμός δείχνει:

α) Οι Σιωνιστές/Αμερικάνοι ιμπεριαλιστές δολοφόνησαν επίσημα περίπου 75.000 Παλαιστίνιους (ο πραγματικός αριθμός πρέπει να είναι τουλάχιστον διπλάσιος), προκάλεσαν 250.000 τραυματίες/ακρωτηριασμένους, και κατέστρεψαν το 80-90% όλων των υποδομών (κατοικίες, αποχετευτικό δίκτυο και δίκτυο ύδρευσης, νοσοκομεία, πανεπιστήμια, σχολεία, καλλιεργήσιμη γη, δίκτυο ενέργειας, κ.ά.). Παρ' όλα αυτά δεν κατόρθωσαν να νικήσουν τους Παλαιστίνιους, δηλαδή να τους εκδιώξουν, λόγω πρωτίστως του ηρωισμού και της αυτοθυσίας των παλαιστινιακών εργατικών και λαϊκών μαζών (εφάμιλλη των μεγάλων στιγμών όπως στη Ρωσία το 1917-21, το Βιετνάμ, ή ακόμη και σε όλη την ιστορία των καταπιεζόμενων μαζών) και δευτερευόντως επειδή τα γειτονικά αραβικά κράτη δεν άνοιξαν τα σύνορά τους (πράγμα που οφείλεται όχι τόσο στο ότι όντως δεν ήθελαν να φιλοξενήσουν τους Παλαιστίνιους και το παλαιστινιακό κίνημα, αλλά κυρίως στην άρνηση των αραβικών λαϊκών μαζών να αποδεχθούν τη γενοκτονία και την ταπείνωση από τους Αμερικάνους ιμπεριαλιστές).

Το λεγόμενο «ειρηνευτικό σχέδιο» του Τραμπ αποτελεί έναν αναγκαίο «ελιγμό» και ταυτόχρονα μία κατοχύρωση των νικών των Αμερικάνων/Σιωνιστών ή μια «ανάπαυλα» στην υλοποίηση του σχεδίου τους για τη «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής». Ο «ελιγμός» από το επιτελείο Τραμπ ήταν αναγκαίος, επειδή όταν το Ισραήλ ξεκίνησε την «Τελική Επίθεση» για να μαντρώσει τους Παλαιστίνιους σε 2-3 μικρής έκτασης στρατόπεδα συγκέντρωσης μέσα στη Γάζα, οι Παλαιστίνιοι αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη της Γάζας (λέγεται ότι παρέμεναν περίπου 600.000), πράγμα που σημαίνει ότι η «Τελική Επίθεση» δε θα ήταν μια εύκολη υπόθεση για τους Σιωνιστές (όπως ήδη φάνηκε) και θα απαιτούσε τη μαζική εξόντωση των Παλαιστίνιων. Από την άλλη έπρεπε να «υπονομευτεί» η εκθετική ανάπτυξη του φιλοπαλαιστινιακού κινήματος στην Ευρώπη και παγκόσμια, καθώς και η ανάπτυξη μιας αντισιωνιστικής στάσης μέσα στην εκλογική βάση του Τραμπ. Ταυτόχρονα, αυτό το «ειρηνευτικό σχέδιο» κατοχυρώνει την κατάκτηση του 50% των εδαφών της Γάζας από τους Σιωνιστές και τη ραγδαία επέκτασή τους στη Δυτική Όχθη, διατηρεί τη θανατηφόρα πίεση στους Παλαιστίνιους (μόνο το 20% της ανθρωπιστικής βοήθειας περνά μέσα στη Γάζα, ενώ οι σιωνιστικοί βομβαρδισμοί συνεχίζονται αν και με μικρότερη ένταση) και υλοποιεί σε στάδια το σχέδιο για «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής» (με τον διορισμό ενός Συμβουλίου για την ανοικοδόμηση της Γάζας από ιμπεριαλιστές επιτετραμένους και δωσίλογους Παλαιστίνιους «τεχνοκράτες» και την απαίτηση του αφοπλισμού των παλαιστινιακών οργανώσεων).

Είναι αλήθεια ότι το παλαιστινιακό κίνημα υπέστη μια ήττα λόγω της ολοσχερούς καταστροφής της Γάζας και βρίσκεται αυτήν τη στιγμή με την πλάτη στον τοίχο και σε ένα κρίσιμο σημείο για την επιβίωσή του. Με αυτήν την έννοια οι παλαιστινιακές οργανώσεις ήταν αναγκασμένες λόγω του λιμού στη Γάζα να δεχθούν την κατάπαυση του πυρός και τη χαλάρωση του στραγγαλισμού της Γάζας, να δεχθούν εν μέρει το «ειρηνευτικό σχέδιο» του Τραμπ, δηλαδή την «εκεχειρία». Ωστόσο η σύγκρουση δεν έχει τελειώσει ακόμη και το σχέδιο του Τραμπ είναι στον αέρα, παρ' όλο που κατόρθωσε να εμπλέξει όλες τις αραβικές/μουσουλμανικές χώρες (Αίγυπτος, Τουρκία, Σαουδική Αραβία, κ.ά.), γιατί οι παλαιστινιακές οργανώσεις δε δέχθηκαν τον αφοπλισμό τους και δεν πρόκειται να δεχθούν τους δωσίλογους και την μετατροπή της Γάζας σε Ριβιέρα, δηλαδή πρακτικά την εκδίωξή τους. Συνεπώς η σύγκρουση συνεχίζεται και όλα θα κριθούν πέρα από την αντίσταση των Παλαιστίνιων και από την αντίσταση του Ιράν καθώς και από το αν θα επανεμφανιστεί το παγκόσμιο κίνημα αλληλεγγύης.

β) Το καθεστώς του Άσαντ στη Συρία είχε κατορθώσει με τη βοήθεια του ρώσικου ιμπεριαλισμού και του Ιράν να επικρατήσει αρχικά απέναντι στο «δημοκρατικό κίνημα» (προέκταση της Αράβικης Άνοιξης) και εν συνεχεία απέναντι στους Τζιχαντιστές, που κατέκλυσαν τη Συρία και που χρηματοδοτούνταν από τη Σ. Αραβία. Αλλά η Συρία αποδιοργανώθηκε πλήρως οικονομικά (ο μισός πληθυσμός της έχει μεταναστεύσει κυρίως σε γειτονικές χώρες) και το καθεστώς έμεινε ένα άδειο κέλυφος, που κονιορτοποιήθηκε μόλις το άγγιξαν οι περίπου 10.000 τζιχαντιστές που οργάνωσε, εξόπλισε και

χρηματοδότησε η Τουρκία. Αναμφίβολα η πτώση του καθεστώτος του Άσαντ από τους Τζιχαντιστές και όχι από το κίνημα, είναι μια νίκη των Αμερικάνων ιμπεριαλιστών σε βάρος του Ιράν και των αραβικών μαζών. Αλλά οι αντιφάσεις δεν εξαφανίστηκαν, απλά άλλαξαν μορφή και μεσοπρόθεσμα γίνονται πιο εκρηκτικές. Στη Συρία συγκρούονται δύο υποϊμπεριαλισμοί, ο τούρκικος και ο ισραηλινός. Ο τούρκικος υποϊμπεριαλισμός αντιμετωπίζει στη Συρία την πρώτη κρίσιμη δοκιμασία του, δηλαδή αν θα μπορέσει όχι απλώς να επεμβαίνει στις εξελίξεις στις χώρες της περιοχής αλλά αν θα μπορέσει να οργανώσει την περιοχή επιρροής του, με άλλα λόγια αν θα μπορέσει να αναδιοργανώσει και ενοποιήσει τη χώρα κάτω από την πλήρη κυριαρχία του. Και εδώ συναντά δύο δυσκολίες. Η πρώτη είναι η κατεστραμμένη οικονομία της Συρίας, που μόνη της η Τουρκία είναι αδύνατο να ανασυγκροτήσει και που σύντομα θα αποτελεί τον κύριο παράγοντα υπονόμευσης των Τζιχαντιστών. Η δεύτερη είναι ότι το Ισραήλ αντιδρά σφοδρά στην επέκταση της Τουρκίας στη Συρία, εκτός βέβαια αν ο τούρκικος υποϊμπεριαλισμός υποταχθεί/ενταχθεί πλήρως στον σχεδιασμό του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Η πρόσφατη εγκατάλειψη των Κούρδων της Συρίας από τους Αμερικανούς και η εκδίωξή τους από τους Τζιχαντιστές από τις περιοχές που είχαν καταλάβει πολεμώντας εναντίον του ISIS, δείχνουν ότι ήδη υπάρχει μια συμφωνία ΗΠΑ και Ερντογάν, αλλά είναι αμφίβολο πόσο αυτή μπορεί να επεκταθεί.

γ) Η πτώση του καθεστώτος του Άσαντ, ο αποκεφαλισμός της Χεζμπολάχ στον Λίβανο, η ισοπέδωση της Γάζας, συνιστούν μια ήττα για το Ιράν, γιατί έχουν αποδυναμωθεί ή καταστραφεί όλες οι συμμαχίες του καθώς και η διέξοδος του στη Μεσόγειο που είχε επιτύχει διαμέσου βόρειου Ιράκ, Συρίας και Λιβάνου. Αυτό σημαίνει ότι ο πόλεμος μεταφέρεται πλέον στο ίδιο το Ιράν, όπως έδειξε ο σύντομος πόλεμος των 12 ημερών.

Σε γενικές γραμμές ο σχεδιασμός των ΗΠΑ στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής αρχίζει να συμπίπτει πλέον με τα πιο αρρωστημένα σχέδια φανατικών Σιωνιστών: δημιουργία του Μεγάλου Ισραήλ, και κατακερματισμός των γειτονικών χωρών (συμπεριλαμβανομένου του Ιράν, της Αιγύπτου και του Σουδάν), κυριαρχία τους από μοναρχίες, τζιχαντιστικές συμμορίες ή δωσίλογες κυβερνήσεις, εθνοτικο/θρησκευτικοί εμφύλιοι, γενοκτονίες, εξαπονδρισμοί, κ.ά.

Αυτός ο σχεδιασμός των Αμερικάνων ιμπεριαλιστών σημαίνει κοινωνική αποσύνθεση και πολιτιστική οπισθοδρόμηση και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το μορφωτικό επίπεδο και την προλεταριοποίηση των μαζών και τους μακρόχρονους εθνικοαπελευθερωτικούς, αντιιμπεριαλιστικούς και αντικαπιταλιστικούς αγώνες των μαζών. Αυτή η εκρηκτική αντίφαση αποτυπώνεται και στην επίθεση στο Ιράν. Οι αμερικάνοι ιμπεριαλιστές δε θέλουν πλέον μια «μεταρρυθμιστική» κυβέρνηση στο Ιράν αλλά είτε μια δωσίλογη κυβέρνηση τύπου Σάχη ή έναν κατακερματισμό του Ιράν. Το Ιράν όμως αποτελεί έναν θεμελιώδη κρίκο (μία από τις κορυφές του ασιατικού τριγώνου) στην ενοποίηση της Ασίας και ευρύτερα των BRICS. Τυχόν κατάρρευση του Ιράν θα σημαίνει όχι μόνο την πετρελαϊκή ασφυξία της Κίνας (είναι ένας από τους μεγαλύτερους προμηθευτές της σε πετρέλαιο και μάλιστα σε φθηνές τιμές) αλλά την προέλαση των Αμερικάνων ιμπεριαλιστών στην Κεντρική Ασία, μια σφήνα ανάμεσα στη Ρωσία και στην Κίνα και τη διευκόλυνση της περικύκλωσης της Κίνας. Γι' αυτό είναι αδύνατον η Ρωσία/Κίνα να εγκαταλείψουν το Ιράν.

17. Το πρόβλημα της ΕΕ δεν είναι η στασιμότητα στην οποία βρίσκεται μετά την κρίση του 2008-2010 (το μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ της είναι περίπου 0,5-1%). Το πρόβλημά της συνίσταται σε δύο καθοριστικής σημασίας ήττες, που την έχουν οδηγήσει σε μια υπαρξιακή κρίση, κυριολεκτικά στο χείλος του γκρεμού – και που, ακόμη χειρότερα, είναι αδύνατον ή υπερβολικά δύσκολο να αντιστραφούν.

Η πρώτη ήττα είναι στο επίπεδο της παραγωγικότητας/ανταγωνιστικότητας. Αφενός η ΕΕ έχει προσκολληθεί στους παραδοσιακούς πλέον βιομηχανικούς κλάδους (αυτοκινητοβιομηχανία με κινητήρες εσωτερικής καύσης, χημικά, παραδοσιακές εργαλειομηχανές, κ.ά.) σε αντίθεση με τους νέους και σύγχρονους τομείς (φωτοβολταϊκά, ανεμογεννήτριες, νανοτεχνολογίες, τεχνητή νοημοσύνη, ηλεκτρικά αυτοκίνητα, μικροεπεξεργαστές, εταιρείες ίντερνετ/πληροφορικής, σύγχρονες τηλεπικοινωνίες κ.ά.). Αφετέρου η παραγωγικότητα των βιομηχανιών της στους παραδοσιακούς κλάδους όχι μόνο έχει υπονομευτεί αλλά ξεπερνιέται ολοένα και περισσότερο από την Κίνα και τις «αναδυόμενες» δυνάμεις. Η υποβάθμισή της σε διεθνές επίπεδο στην τελευταία εξαετία πήρε απρόσμενες διαστάσεις. Αυτό αποτυπώνεται ανάγλυφα στις σχέσεις της Γερμανίας (που είναι η ατμομηχανή της Ευρώπης και ο ένας από τους δύο βιομηχανικούς πνεύμονές της — ο άλλος είναι το βιομηχανικό σύμπλεγμα της Β. Ιταλίας) και Κίνας. Τον Οκτώβριο του 2025, η Porsche (η αιχμή του δόρατος για την Volkswagen, της μεγαλύτερης αυτοκινητοβιομηχανίας του πλανήτη μαζί με την ιαπωνική Toyota) «ύψωσε λευκή σημαία», ανακοινώνοντας ότι αποσύρεται πλέον από την κατασκευή ηλεκτρικών αυτοκινήτων, επειδή δεν μπορεί

και δε θα μπορέσει ποτέ να ανταγωνιστεί τα αντίστοιχα κινέζικα. Το 2003, οι γερμανικές εξαγωγές αυτοκινήτων στο σύνολο των παγκόσμιων εξαγωγών αποτελούσαν το 20% και της Κίνας το 2%, αλλά το 2024 οι γερμανικές εξαγωγές περιορίστηκαν στο 15% και οι κινέζικες ανήλθαν στο 14%. Ακόμη χειρότερα, μέσα σε δύο χρόνια (2023 και 2024) το μερίδιο των πωλήσεων γερμανικών αυτοκινήτων στην αγορά της Κίνας έπεσε από το 50% στο 33%. Το 2003, οι γερμανικές εξαγωγές βιομηχανικών μηχανημάτων και εξοπλισμού αποτελούσαν το 18% των παγκόσμιων εξαγωγών και της Κίνας το 5%, αλλά το 2024 οι γερμανικές ήταν το 14% και οι κινέζικες το 23%. Το 2025, η Γερμανία, που την τελευταία εικοσιπενταετία ήταν η μόνη χώρα της ΕΕ που είχε εμπορικό πλεόνασμα με την Κίνα (εξήγαγε κυρίως εργαλειομηχανές και αυτοκίνητα), για πρώτη φορά εισήγαγε περισσότερα κεφαλαιουχικά αγαθά από την Κίνα παρά απ' όσα εξήγαγε, ενώ πλέον το εμπορικό της έλλειμμα αυξάνεται ραγδαία.

Γενικότερα η βιομηχανία της ΕΕ στηρίζονταν σε τρεις αγορές: στην αγορά της Κίνας, στην αγορά των ΗΠΑ και στην εσωτερική της αγορά (κατάργηση όλων των ενδο-ευρωπαϊκών δασμών και υιοθέτηση του ευρώ). Σήμερα χάνει με ραγδαίους ρυθμούς την πρώτη, η δεύτερη συρρικνώνεται διαρκώς ιδιαίτερα με τους δασμούς και την υποτίμηση του δολαρίου από τον Τραμπ, ενώ η τρίτη διαβρώνεται αυξανόμενα από την είσοδο εμπορευμάτων από την Κίνα αλλά και μια σειρά άλλων χωρών.

Η δεύτερη ήττα της ΕΕ είναι στο γεωπολιτικό επίπεδο και είναι η άλλη πλευρά της ραγδαίας οικονομικής της υποβάθμισης, ενώ ταυτόχρονα είναι αποτέλεσμα και της ήττας των Δυτικοϊμπεριαλιστών στον πόλεμο της Ουκρανίας αλλά και της αλλαγής της πολιτικής των ΗΠΑ τόσο απέναντι στην Ρωσία (σχετικός απεγκλωβισμός τους από την Ουκρανία για να ρίξουν το βάρος στην Κίνα) όσο και απέναντι στους συμμάχους τους (να τους «λεηλατήσουν» για να επιβιώσει η αμερικάνικη οικονομία). Δεν είναι αλήθεια ότι οι Ευρωπαίοι ιμπεριαλιστές δεν προειδοποιήθηκαν. Τα πρόδρομα σημάδια ήταν σαφή: είτε το 2012, η Διατλαντική Ένωση που τους πρότεινε ο Ομπάμα και που απέρριψαν – είτε το 2022, η Συμφωνία ΑΥΚΥΣ του Μπάιντεν, που παρά τους μέχρι τότε σχεδιασμούς για επέκταση του ΝΑΤΟ στον Ειρηνικό άφηνε απ' έξω με κυνικό τρόπο τους Ευρωπαίους ιμπεριαλιστές. Ο Τραμπ απλώς ολοκλήρωσε αυτή τη στροφή των ΗΠΑ, που συνοπτικά συνίσταται στο εξής: οι ΗΠΑ δε θα είναι πλέον η ηγεμονική δύναμη των Δυτικοϊμπεριαλιστών, αλλά η κυρίαρχη δύναμη – ενώ οι υπόλοιποι Δυτικοϊμπεριαλιστές δε θα κερδίζουν τίποτε είτε από την αμερικάνικη αγορά, είτε από την παγκοσμιοποίηση και χρηματιστικοποίηση, είτε από την αμερικάνικη ομπρέλα προστασίας (καταστολή εθνικο-απελευθερωτικών επαναστάσεων, προοδευτικών κυβερνήσεων, σοσιαλιστικών επαναστάσεων ή αποτροπή απέναντι στην ΕΣΣΔ και σήμερα απέναντι σε Ρωσία, Κίνα, BRICS+) και ακόμη χειρότερα θα πληρώσουν για την υποβάθμιση των ΗΠΑ. Με άλλα λόγια, αυτή η ιδιότυπη συνύπαρξη των Δυτικοϊμπεριαλιστών, όπου οι ΗΠΑ ήταν ο «ηγεμόνας», κάτι σαν «ο πρώτος μεταξύ ίσων», τελείωσε και τώρα θα μετατραπούν στον «κυρίαρχο», ενώ οι υπόλοιποι Δυτικοϊμπεριαλιστές θα γίνουν «τροφή» για τις ΗΠΑ.

Αυτές οι δύο ήττες είναι αδύνατον ή σχεδόν αδύνατον να ξεπεραστούν, γιατί οι Ευρωπαίοι ιμπεριαλιστές είναι ανίκανοι να χαράξουν μια δική τους αυτόνομη στρατηγική, λόγω αφενός της μη πολιτικής και στρατιωτικής ολοκλήρωσης της ΕΕ και αφετέρου λόγω της προσκόλλησής τους στη νεοφιλελεύθερη πολιτική. Αυτή η ανικανότητα χάραξης μιας αυτόνομης στρατηγικής εξηγεί τις σπασμωδικές κινήσεις τους και οξύνει την πολιτική κρίση των αστικών επιτελείων. Από τη μια δίνουν ένα δάνειο 90 δισ. στην Ουκρανία, για να συνεχίσει έναν πόλεμο, που δεν μπορεί να κερδίσει και από την άλλη αρχίζουν δειλά να στοχεύουν σε μια επαναπροσέγγιση με τη Ρωσία. Από τη μια ανακοινώνουν ένα πρόγραμμα επαναστρατιωτικοποίησης ύψους 850 δισ. αλλά από την άλλη αυτό το πρόγραμμα δε στοχεύει στην στρατιωτική αυτονόμηση της ΕΕ απέναντι στις ΗΠΑ ή σε Κίνα/Ρωσία, κ.ο.κ. Αυτή η ανικανότητα χάραξης μιας αυτόνομης στρατηγικής θα παροξύνει και την πολιτική κρίση σε όλες τις χώρες της ΕΕ και θα οδηγήσει μάλλον στη διάλυσή της, όταν θα αρχίσουν να υλοποιούνται οι κεντρόφυγες πιέσεις είτε από τις ΗΠΑ είτε από τη Ρωσία/Κίνα. Αυτή η καταβύθιση της ΕΕ στον παγκόσμιο συσχετισμό δύναμης εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους για το ευρωπαϊκό προλεταριάτο, μια που οι ευρωπαϊκές μπουρζουαζίες θα επιδιώξουν να ρίξουν όλο το βάρος της ήττας τους πάνω στις πλάτες των ευρωπαίων εργαζομένων.

(B) Το παγκόσμιο εργατικό κίνημα

18. Η έκρηξη των αντιφάσεων του καπιταλιστικού συστήματος και η πολεμική πολιτική των ΗΠΑ μάς εισάγουν απότομα σε μια νέα εποχή τα κύρια χαρακτηριστικά της οποίας είναι:

α) Περνάμε από τις παρατεταμένες κρίσεις σε μια εποχή οικονομικών καταστροφών λόγω της συνειδητής επιδείνωσης της κλιματικής κρίσης και των συνακόλουθων καταστροφών, των πολλαπλών αδιεξόδων στη λειτουργία της καπιταλιστικής οικονομίας, των κυρώσεων, στρατιωτικών επεμβάσεων, εμπάργκο, κ.ά., των ρηγμάτων στην παγκόσμια αγορά, την έλλειψη συντονισμού στην αντιμετώπιση της επερχόμενης οικονομικής κρίσης, της υπερχρέωσης πολλών χωρών, κ.ά. Ακόμα χειρότερα, λόγω των εκρηκτικών αντιφάσεων του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος, της αποδυνάμωσης των εργαλείων αντιμετώπισης της κρίσης, του οξύτατου ενδοϊμπεριαλιστικού ανταγωνισμού, που μεταμορφώνεται σε πολεμικό ανταγωνισμό, όχι μόνο δεν αποκλείεται αλλά γίνεται όλο και πιο πιθανή μια κρίση/κατάρρευση μεγαλύτερη του 1929-1932 σε παγκόσμιο επίπεδο.

β) Μια κατακόρυφη αύξηση των στρατιωτικών δαπανών από όλες τις χώρες, ιδιαίτερα στις ιμπεριαλιστικές. Ο Τραμπ έχει ανακοινώσει ότι θα αυξήσει τον στρατιωτικό προϋπολογισμό από κοντά 1 στο 1,5 τρισ. δολάρια το επόμενο έτος. Η Κίνα προχωρά σε μια αντίστοιχη αύξηση του στρατιωτικού προϋπολογισμού της και κυρίως στην αύξηση του πυρηνικού της οπλοστασίου. Η ΕΕ στοχεύει να αυξήσει άμεσα τις στρατιωτικές δαπάνες από 1-1,5% του ΑΕΠ της σε 5%. Η νέα κυβέρνηση της Ιαπωνίας θα αφιερώσει ένα επιπλέον 2,3% του ΑΕΠ σε στρατιωτικούς εξοπλισμούς, την ίδια στιγμή που αμφισβητεί ανοιχτά το «καθεστώς αφοπλισμού» της και της απαγόρευσης ανάπτυξης πυρηνικών. Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται μια σειρά μεσαίων χωρών και υποϊμπεριαλισμών και αναγκαστικά θα ακολουθήσει το σύνολο των χωρών. Αυτές οι δαπάνες δεν μπορούν να καλυφθούν με χρέος και αναγκαστικά θα αφαιρεθούν από τους μισθούς της εργατικής τάξης και τον στραγγαλισμό των υπηρεσιών υγείας, παιδείας, κοινωνικής ασφάλισης.

γ) Η λυσσασμένη αρπακτικότητα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού αφενός για να επιβιώσει αφετέρου για να καθυποτάξει του «συμμάχους ιμπεριαλιστές» και να περιορίσει τον κινέζικο ιμπεριαλισμό, σημαίνει τη γενίκευση των στρατιωτικών επεμβάσεων/βομβαρδισμών (Βενεζουέλα, Ιράν, Νιγηρία, Παλαιστίνη, Λίβανος, κ.ά.), τον οικονομικό στραγγαλισμό χωρών μέσω κυρώσεων ή αποκλεισμού (Βενεζουέλα, Κούβα, κ.ά.), την πρόκληση τοπικών πολέμων (Κονγκό και Ρουάντα) ή «εμφυλίων» (Σουδάν, κ.ά.), τον κατακερματισμό ολόκληρων χωρών και τη βύθισή τους σε μια κοινωνική αποσύνθεση, τις γενοκτονίες κ.ά. Αυτά δεν αποκλείουν και την δημιουργία ενός πολέμου δια αντιπροσώπων (όπως στην Ουκρανία) είτε με την Κίνα είτε σε ένα άλλο μέτωπο με τη Ρωσία, αν δεν ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις του Τραμπ για ουδετεροποίησή της.

δ) Όλα αυτά οδηγούν, αλλά και προϋποθέτουν, σε έναν ανελέητο ταξικό πόλεμο που στοχεύει στην ολοκληρωτική ήττα της εργατικής τάξης, της νεολαίας και των φτωχών λαϊκών στρωμάτων, δηλαδή στην ανατροπή ακόμη και αυτού του δυσμενούς για τους εργαζόμενους συσχετισμού δυνάμεων που διαμορφώθηκε από την άνοδο του νεοφιλελευθερισμού και την κατάρρευση της ΕΣΣΔ τα τελευταία 45 χρόνια. Κατά συνέπεια περνάμε επιταχυνόμενα από την αντιδημοκρατική αναδίπλωση, την καταφυγή στο Κράτος Έκτακτης Ανάγκης προς δικτατορίες και «μισοαποικιακά» καθεστώτα, και στη χρησιμοποίηση είτε φασιστικών συμμοριών είτε κρατικο-φασιστικών μηχανισμών. (Ο αμερικάνικος ICE είναι μια τέτοια περίπτωση: οι δυνάμεις του τον τελευταίο χρόνο αυξήθηκαν από 10.000 άνδρες σε 22.000, ο προϋπολογισμός του από 10 δισ. δολάρια στα 80 δισ. και τον επόμενο χρόνο θα αυξηθεί στα 170 δισ. Συγκεντρώνει τα κοινωνικά κατακάθια, που αμείβονται με την ένταξή τους με 50.000 δολάρια και πλούσιο μισθό, ώστε να επιτίθενται σε μετανάστες μαζί με Μαύρους, Ισπανόφωνους Αμερικανούς αλλά και αριστερούς, λειτουργώντας έξω και ενάντια στο Σύνταγμα, δηλαδή καταργώντας κάθε πολιτικό, συνδικαλιστικό, δημοκρατικό κ.ά. δικαίωμα, αποτελώντας έτσι μια αναβίωση των χιτλερικών Ταγμάτων Εφόδου).

ε) Η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία/πολιτική, δηλαδή η ιδεολογία των Δυτικών ιμπεριαλιστών, που προσπάθησαν να την επιβάλλουν σε όλο τον πλανήτη τα τελευταία 45 χρόνια, είχε διαβρωθεί σε μεγάλο βαθμό λόγω της αποτυχίας της, των καταστροφών που προκάλεσε αλλά και των διαρκών αγώνων, κοινωνικών εκρήξεων και ξεγέρεσεων των μαζών εναντίον της. Σήμερα όμως αρχίζει να καταρρέει παταγωδώς και αυτό το ομολογούν ή καλύτερα το διακηρύσσουν οι ίδιοι οι θερμοί υποστηρικτές της. Το «διεθνές δίκαιο» (ή η σχετικά πιο πρόσφατη παραλλαγή του το «διεθνές σύστημα βασισμένο σε κανόνες»), η «διεθνής κοινότητα», η «παγκοσμιοποίηση», το «ελεύθερο εμπόριο χωρίς δασμούς, χωρίς ελέγχους στην κίνηση κεφαλαίων, χωρίς κρατικές στρεβλώσεις», και γενικότερα η «αυτορρυθμίστη αγορά», κ.ά. κλονίζονται ή εγκαταλείπονται σιωπηρά.

Η παταγώδης και εξόφθαλμη αποτυχία της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας/πολιτικής σε συνδυασμό με τη διαίρεση όλων των αστικών τάξεων για την επιλογή ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Κίνα (και BRICS),

και μάλιστα επί ποινή θανάτου, επιταχυνόμενα βυθίζει σε μια τεράστια περιδίνηση τα πολιτικά συστήματα και κόμματα. Στους υπόλοιπους πρώην Δυτικούς ιμπεριαλιστές, οι κεντροδεξιόι, οι κεντροαριστεροί, οι «ακροκεντρώοι», οι πράσινοι, οι «αριστεροί» αλλά και οι ακροδεξιόι που υποστήριζαν φανατικά αυτήν τη νεοφιλελεύθερη πολιτική αλλά και την «σωστή πλευρά της Ιστορίας» οδηγούνται σε αδιέξοδο ή και στη γελοιοποίηση. Στις υπόλοιπες χώρες τα πολιτικά κόμματα βρίσκονται μπροστά σε ιστορικό αδιέξοδο: είτε θα υποστούν τις επιθέσεις του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού είτε θα μεταμορφωθούν στις παραδοσιακές «αποικίες» και «μισοαποικίες». Αλλά στη σημερινή εποχή είναι αντικειμενικά αδύνατο να υπάρξουν αποικίες και αποικιοκράτες, που να επιβάλλουν ταπεινώσεις, περιφρόνηση και εξαπονδρισμό στις «αποικιακές» μάζες. Είναι αδύνατο να επιβληθεί μια τέτοια κατάσταση απέναντι στο μορφωτικό, πολιτιστικό, τεχνολογικό και ηθικό επίπεδο του παγκόσμιου προλεταριάτου και των φτωχών λαϊκών μαζών, ειδικά με αυτήν την πληθυσμιακή αλλαγή και το γεγονός ότι το προλεταριάτο είναι η πλειοψηφία του εργαζόμενου πληθυσμού.

Επιπρόσθετα, με την παταγώδη αποτυχία/κατάρρευση της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας και πολιτικής, τελειώνει αντικειμενικά (αλλά όχι ακόμη υποκειμενικά) και το «Τέλος της Ιστορίας» και το «Δεν υπάρχει εναλλακτική» (η λεγόμενη “TINA”). Το όραμα του σοσιαλισμού είναι αλήθεια ότι πληγώθηκε και συκοφαντήθηκε με την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και την ταύτισή του με τα γραφειοκρατικά καθεστώτα — αλλά δε συντρίφτηκε. Μπροστά στην επιταχυνόμενη παρακμή του καπιταλιστικού συστήματος, τις ολοκληρωτικές επιθέσεις εναντίον της εργατικής τάξης και στον πόλεμο, αντικειμενικά θα υπερισχύσει η πιεστική ανάγκη αναζήτησης μιας εναλλακτικής απέναντι στη σύγχυση και στην «παράλυση» από την συκοφάντηση του σοσιαλισμού.

19. Το παγκόσμιο προλεταριάτο διαισθάνεται ότι έχει ανοίξει μια νέα περίοδος θανάσιμων απειλών. Είναι φυσιολογικό στην αρχή να αιφνιδιαστεί αλλά πολύ γρήγορα, όπως δείχνουν οι πρώτες αντιδράσεις του (κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη, εργατικές κινητοποιήσεις απέναντι ICE, κ.ά.) θα αρχίσει να αναζητά νέες πολιτικές και νέα εργαλεία για να αντιμετωπίσει αυτήν την επίθεση. Αυτά τα κύματα μεγάλων αγώνων, που είχαμε την τελευταία εικοσαετία μπορούν (υπό προϋποθέσεις) να μετασχηματιστούν σε επαναστατικά κύματα αγώνων – αλλά η επιτυχία τους εξαρτάται από το πόσο γρήγορα θα μπορέσει να αναπτυχθεί ένα νέο επαναστατικό κέντρο και νέες επαναστατικές δυνάμεις.

Το παγκόσμιο προλεταριάτο θα πρέπει να αποφύγει τη «στρατοπεδική αντίληψη». Δεν έχει τίποτε να περιμένει από τη ρώσικη και κινέζικη αστική τάξη, που προσπαθούν να αναδειχθούν σε ιμπεριαλιστικές σε βάρος όχι μόνο του ρώσικου/κινέζικου αλλά του παγκόσμιου προλεταριάτου. Και θα πρέπει να αντιμετωπίσει τον άμεσο κίνδυνο, δηλαδή να επιδιώκει την ήττα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Ταυτόχρονα τίθεται κατεπειγόντως το καθήκον της δημιουργίας μιας Διεθνούς, του απαραίτητου εργαλείου για την αντιμετώπιση του πολέμου και των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων.

(Γ) Οικονομική και Πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα

20. Ο ελληνικός καπιταλισμός αντιμετωπίζει συνθήκες μεγάλης ρευστότητας και αστάθειας, που μοιάζουν με πορεία σε ναρκοπέδιο και έχουν διαλύσει την προπαγάνδα ή τις αυταπάτες περί «κανονικότητας» και «σταθερότητας». Γενικά, αυτές οι συνθήκες καθορίζονται από δύο παράγοντες, που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους: **α)** Στο «εσωτερικό», από τη συνολική δομική κρίση του ελληνικού καπιταλισμού και των αστικών δυνάμεων. Καθώς η διακυβέρνηση Μητσοτάκη/ΝΔ ολοκληρώνεται με μια παταγώδη αποτυχία, έχει χειροτερεύσει σοβαρά αυτήν την κρίση, που τα στοιχεία για το επόμενο ξέσπασμά της συσσωρεύονται. **β)** Από το διεθνές περιβάλλον, όπου δεσπόζουν: 1. Αστάθεια και συγκρούσεις στην ευρύτερη περιοχή. Εντεινόμενη απειλή του πολέμου και συμμετοχή του ελληνικού καπιταλισμού σε αυτόν. 2. Κρίση και υποβάθμιση, τάσεις αποσύνθεσης της ΕΕ.

Ο ελληνικός καπιταλισμός πλησιάζει σε ένα μεταίχμιο, όπου κρίνονται πολλά. Εγκυμονούνται μεγάλες αναταράξεις και ανατροπές, πολύ σοβαρές κρίσεις, συγκρούσεις και κίνδυνοι. Σε αυτά μπαίνει εξαιρετικά αδυνατισμένος. Αυτές οι κρίσεις, προστιθέμενες στη μνημονιακή κρίση/χρεοκοπία μετά το 2010, θα είναι αποφασιστικές για τους ταξικούς συσχετισμούς, για τον ελληνικό λαό.

21. Σε αυτό το υπόβαθρο, ο κύκλος οδυνηρών ηττών του 2015 και 2019 σταδιακά απομακρύνεται. «Οι καιροί μυρίζουν μπαρούτι»: αυτό εκδηλώνεται με έντονες διακυμάνσεις, απότομες στροφές, ρευστές καταστάσεις – και πλέον πιο συχνά με αγωνιστικά ξεσπάσματα. Όπου διασταυρώνονται ή συνυπάρχουν

αντιφατικά στοιχεία και τάσεις, της αντεπανάστασης και της επανάστασης. Που η κυριαρχία τους μοιάζει να εναλλάσσεται, να μη μπορεί να προσδιοριστεί κατηγορηματικά ανά πάσα στιγμή.

Έτσι –αν και υπάρχουν ορισμένες σημαντικές διαφορές–, φαίνεται ότι μπαίνουμε σε συνθήκες ανάλογες με τη φάση λίγο πριν το ξέσπασμα του αντιμνημονιακού «κοινωνικού πολέμου» 2010-2012. Ή ότι κινούμαστε προς τα εκεί και ότι η κατάσταση τείνει να γίνει εκρηκτική.

22. Οι αστικές δυνάμεις, μέχρι σήμερα διαμέσου κυρίως των κυβερνήσεων Μητσοτάκη/ΝΔ, βλέποντας τις απειλές που συσσωρεύονται εκ νέου, έχουν εξαπολύσει έναν σκληρό ταξικό πόλεμο ενάντια στους εργαζόμενους, τα φτωχά λαϊκά στρώματα, τη νεολαία. Αυτόν διεξάγουν καθημερινά και προετοιμάζονται συστηματικά για την κλιμάκωσή του, ώστε να επιβάλλουν αποφασιστικές ήττες στον «εσωτερικό εχθρό», στο εργατικό κίνημα και στους εργαζόμενους. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκουν να υπερβούν τα συσσωρευμένα οικονομικά και κοινωνικά αδιέξοδα – δηλαδή να τα λύσουν πολιτικά, στο πεδίο της ταξικής πάλης. Είναι μια ελάχιστη προϋπόθεση (αν και πιθανότατα δεν είναι και ικανή, δεν αρκεί από μόνη της), ώστε να συγκρατούν μια διαχείριση της κρίσης, ολοένα πιο δύσκολη και ταραχώδη.

Τα μέτωπα αυτού του ταξικού πολέμου είναι: **α)** Διαρκής, βίαιη υπερένταση της εκμετάλλευσης και ταξική αναδιανομή του πλούτου. **β)** Προληπτική αντεπανάσταση, σκλήρυνση της αντιδημοκρατικής αναδίπλωσης και ενός μόνιμου Κράτους Έκτακτης Ανάγκης. **γ)** Ακόμα πιο βαθιά, ανενδοίαστη, επικίνδυνη πρόσδεση στους δυτικούς ιμπεριαλιστές, ειδικότερα στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό και στους σιωνιστές.

23. Παρά την προπαγάνδα για «έξοδο από τα Μνημόνια», «ολική επαναφορά» κ.λπ., η ελληνική καπιταλιστική οικονομία ποτέ δεν ξεπέρασε το ιστορικό χτύπημα της χρεοκοπίας του 2010 και της δικής της «Μεγάλης Ύφεσης», όπου έχει μπει από τότε. Σήμερα βρίσκεται ακόμα πιο αδυνατισμένη και ξεχαρβαλωμένη από όταν έμπαινε στα Μνημόνια – και οδεύουμε προς μια νέα ανοιχτή χρεοκοπία.

α) Παρά μια αναιμική αύξηση τα τελευταία χρόνια, το ΑΕΠ βρίσκεται ακόμα χαμηλότερα από ό,τι πριν το 2010. Οι ασθενικοί ρυθμοί «ανάπτυξης» θα φθίνουν (μόλις 1,25-1,5% τα επόμενα χρόνια, περίπου όσο πριν από τη χρεοκοπία του 2010). Αυτό σημαίνει απώλεια πολλών δισ. κυρίως από κοινωνικές δαπάνες, μισθούς, παραγωγικές επενδύσεις.

β) Μετά από το μνημονιακό σοκ (μείωση κύκλου εργασιών και παραγόμενης αξίας, εκκαθάριση κεφαλαίων κ.λπ.), οι παραγωγικοί τομείς έχουν βρεθεί σε αξεπέραστη καθίζηση: 1. Η όποια «σταθεροποίηση» της βιομηχανίας έχει γίνει σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Συνεχίζονται η συρρίκνωση και τα λουκέτα σημαντικών επιχειρήσεων, η κυριαρχία των πιο παραδοσιακών και παλαιωμένων κλάδων (π.χ. τρόφιμα-ποτά). Δεν υπάρχουν προϋποθέσεις ή σχέδια αξιόλογης «επανόδου» στον διεθνή καταμερισμό εργασίας. Αντίθετα π.χ. η ιδιωτικοποίηση της ενέργειας έχει επιβαρύνει τη βιομηχανία με υπέρογκα κόστη (τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη). 2. Σε οικοδομή/κατασκευές, το 2024, οι οικοδομικές άδειες παρέμεναν 2,5 φορές λιγότερες σε σύγκριση με πριν από τα Μνημόνια. Εδώ επίσης το νεοφιλελεύθερο «νέο παραγωγικό μοντέλο» ουσιαστικά οργανώνει τη δημιουργία ελλείψεων στην αγορά, τροφοδοτώντας και με αυτόν τον τρόπο το ανοδικό «ράλι» των τιμών. 3. Η αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή έχει συρρικνωθεί δραματικά (3-4% του ΑΕΠ), βρίσκεται σε πλήρες αδιέξοδο και προχωρημένο στάδιο διάλυσης: κλοπή, μείωση και κατάργηση ευρωπαϊκών επιδοτήσεων, ακρίβεια στα εφόδια (λιπάσματα, ρεύμα κ.λπ. μετά και από την ιδιωτικοποίηση της ενέργειας και των βιομηχανιών λιπασμάτων), κατατεμαχισμός σε μικρούς κλήρους, απουσία παραγωγικών επενδύσεων και έργων υποδομών σε συνθήκες πιο συχνών και οξυμένων περιβαλλοντικών καταστροφών κ.λπ. Μόνο το 2025, η παραγωγικότητα της γεωργικής εργασίας μειώθηκε κατά 8,8% (αύξηση 9,2% στην ΕΕ). Η συμφωνία ΕΕ-Mercosur θα δώσει τη χαριστική βολή σε πολλά κομμάτια του πρωτογενούς τομέα. 4. Στον τριτογενή τομέα («υπηρεσίες») κυριαρχούν κομμάτια παρασιτικά ή με πολύ χαμηλή παραγωγικότητα (π.χ. τουρισμός-εστίαση).

γ) Η παραγωγικότητα έχει κατακρημνιστεί: δείκτης 87 το 2010, 45,7 το 2024 (μέσος όρος ΕΕ 2010 = 100). Είναι η τέταρτη χειρότερη επίδοση στην ΕΕ μετά από Βουλγαρία, Ουγγαρία, Ρουμανία, 36,4 και 43,3 μονάδες κάτω από ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Η υστέρηση είναι χαώδης.

δ) Μετά από τη χρόνια έλλειψη και υστέρηση των επενδύσεων: 1. Αποτελούν μόλις το 16% του ΑΕΠ έναντι 21% στην ΕΕ. Το χάσμα διευρύνεται κάθε χρόνο. 2. Πολλές «επενδύσεις» είναι μόνο εξαγορές επιχειρήσεων και ακινήτων ή συγκεντρώνονται στους πιο παραδοσιακούς τομείς (π.χ. σχεδόν το 90% στις κατασκευές-κατοικίες το 2023-2024). 3. Οι δημόσιες επενδύσεις θα λιμνάσουν (προϋπολογισμένη αύξηση μικρότερη από 1% το 2028 και 2029). Η κυβέρνηση Μητσοτάκη προέβλεπε το 2023 αύξηση 15,5% και αυτή περιορίστηκε σε 6,6%, ενώ αντίστοιχα είχαμε το 2024 15,1% και 4,5%, το 2025 8,4% και 5,7%.

Με τέτοια υποεπένδυση, η μείωση του συνολικού παραγωγικού συστήματος προβλέπεται να πάρει διαστάσεις συγκλονιστικές. Ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου (νέες επενδύσεις και μάλιστα

συνυπολογίζοντας τις οικοδομές) από 10,2% του ΑΕΠ το 2026, οπότε τελειώνει το Ταμείο Ανάκαμψης, προβλέπεται σχεδόν να εκμηδενιστεί τα επόμενα δύο-τρία χρόνια (μόλις 0,8% το 2029). Η εκτεταμένη αποψίλωση και εξάντληση των οικονομικών πόρων από το ακραίο νεοφιλελεύθερο και παρακαμιακό «νέο παραγωγικό μοντέλο» (τουρισμός-εστίαση, ακίνητα, γενικευμένη ιδιωτικοποίηση-ληλασία, υπερπλεονάσματα κ.λπ.) είναι ορατή δια γυμνού οφθαλμού. Αποδεικνύει την ποιοτική αποδυνάμωση της ελληνικής αστικής τάξης, παρά την εξωφρενική συσσώρευση κερδών και πλουτισμού.

ε) Η άνοδος των τιμών, η ακρίβεια δημιουργεί έναν παραπέρα «δυσισμό» και πολλαπλά εμφράγματα στην οικονομία. Ενώ εκτινάσσονται επιδοτήσεις και κέρδη των τραπεζών, σούπερ μάρκετ, ιδιωτών «παρόχων ενέργειας», εργολάβων και αεριτζήδων κάθε λογής, αποδιαρθρώνονται βασικές λειτουργίες π.χ. στις μεταφορές (κόστη καυσίμων, διοδίων, ακτοπλοϊκών κ.λπ.).

στ) Τα διεθνή κεφάλαια αδιαφορούν για κάποια βαθύτερη σύνδεση με τον ελληνικό καπιταλισμό (βλ. και πρόσφατα παραδείγματα απόσυρσης/φυγής κεφαλαίων). Οι ξένες επενδύσεις κατευθύνονται συντριπτικά στην αγορά ακινήτων, σε έναν οικονομικό και κοινωνικό «εποικισμό». Τα funds, ενισχυμένα σε ρόλο και πολιτική επιρροή, ούτως ή άλλως δεν προσδένονται σταθερά σε καμία χώρα. Ο «επαρχιωτισμός» του ελληνικού καπιταλισμού (που πήρε διαστάσεις από τα μέσα της δεκαετίας του 1990) οδηγεί σε μια περιθωριοποιημένη, ασήμαντη περιφερειακή θέση στον διεθνή καταμερισμό εργασίας.

ζ) Αρνητικά επιδρούν επίσης: Η οικονομική κρίση στην ΕΕ. Οι δασμοί των ΗΠΑ. Οι αντιρωσικές κυρώσεις. Τα πραγματικά μεγάλα ποσά που καταβροχθίζονται στα πολλαπλά σκάνδαλα.

η) Το βάρος της περιβαλλοντικής καταστροφής και της ακραίας νεοφιλελεύθερης «μη διαχείρισής» της (π.χ. πλημμύρες και πυρκαγιές με δεκάδες νεκρούς, αθρόα καταστροφή ζωικού κεφαλαίου, λειψυδρία) γίνεται ασήκωτο: στην οικονομία και την κοινωνία, στις υποδομές, δυνατότητες και αντοχές της παραγωγής, στους εργαζόμενους.

θ) Τα παραπάνω συμπυκνώνονται στα δημοσιονομικά μεγέθη και στο συνολικό χρέος, που επανέρχονται σε τροχιά χρεοκοπίας. Το εμπορικό έλλειμμα, διαχρονικά υψηλό, αυξήθηκε από 12,3% του ΑΕΠ σε 15% το 2024, αποτυπώνοντας την πτώση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας. Συμπληρώνεται από το απειλητικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (6,4% του ΑΕΠ το 2024). Οι πανηγυρισμοί για τη μείωση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ είναι προπαγάνδα για τα σκουπίδια: παραμένει σε επίπεδα χρεοκοπίας (153% το 2024, δε θα πέσει κάτω από 120% τα επόμενα χρόνια, ακόμα και με τις πιο εξιδανικευμένες προβλέψεις), ο συνολικός όγκος του δεν έχει σταματήσει να μεγαλώνει και μέχρι το 2031 πρέπει να καταβληθούν τοκοχρεολύσια 30,6 δισ. ευρώ. Μαζί με το ιδιωτικό χρέος (δάνεια επιχειρήσεων και νοικοκυριών), το χρέος των ασφαλιστικών ταμείων, του χρηματοπιστωτικού τομέα, των ιδιωτών προς την εφορία, αλλά και εργοδοτών προς εργαζόμενους, το εκτιμώμενο συνολικό χρέος πλησιάζει τα 800-900 δισ. ευρώ – 3,5 φορές πάνω από το ΑΕΠ. Ποσό αδύνατο να εξυπηρετηθεί σε «κανονικές» συνθήκες, δηλαδή μόνο από την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης, ορίζοντας τις συνθήκες χρεοκοπίας του ελληνικού καπιταλισμού.

24. Στον Πολυετή Δημοσιονομικό Προγραμματισμό 2026-2029 προβλέπονται επιπρόσθετες, τεράστιες μειώσεις δαπανών σε βάρος των εργαζόμενων, των φτωχών λαϊκών στρωμάτων και της νεολαίας: μισθοδοσία εργαζόμενων στο δημόσιο (-5,6%), παιδεία (-9%), υγεία (-4,7%), αγροτική ανάπτυξη (-11,4%), υποδομές και μεταφορές (-12,1%) πολιτισμός (-41,3%), περιβάλλον και ενέργεια (- 12,5%), κοινωνική συνοχή και οικογένεια (-5,6%) κ.λπ. Ένα αδυσώπητο νέο Μνημόνιο, που θα μεγαλώσει τη φτώχεια και εξαθλίωση, με κύριο στόχο τα χρήματα να κατευθυνθούν στους θηριώδεις εξοπλισμούς.

Αυτή η μείωση προκύπτει και από τις τεράστιες περικοπές στα κονδύλια από την ΕΕ προς την Ελλάδα (-23,5% στην ΚΑΠ και -28% στην Πολιτική Συνοχής): από συνολικά 61 δισ. το 2021-2027 θα πέσουν σε 49,2 δισ. το 2028-2034.

Το τέλος του Ταμείου Ανάκαμψης δημιουργεί ένα τεράστιο κενό χρηματοδότησης. Μέχρι σήμερα εκταμιεύτηκαν σχεδόν 24 δισ. και έχουν εγκριθεί μέχρι το 2026 επιπλέον 36 δισ. – συνολικά 60 δισ., περίπου 30-35% του σημερινού ΑΕΠ. Ποσά πολύ μεγάλα για τη σημερινή κατάσταση του ελληνικού καπιταλισμού, στα οποία ουσιαστικά στηρίχτηκε η όποια συσσώρευση και γενικότερα τα κέρδη.

25. Η «ανάπτυξη» δεν ήταν παρά συμπληρωματική όψη και συνέχεια της μνημονιακής χρεοκοπίας, του εντεινόμενου παρασιτισμού, του ξεχαρβαλώματος και της αποσάθρωσης της οικονομίας, που λειτουργεί μόνο «τρώγοντας τις σάρκες» της. Δηλαδή πάνω στη διαρκή μείωση των μισθών (το μερίδιό τους στο ΑΕΠ βρίσκεται σε ιστορική καθίζηση: 54,4% το 2010, 35,1% το 2024, το χαμηλότερο στην ΕΕ και προβλέπεται περαιτέρω μείωση, ενώ σε απόλυτα ποσά η μείωση των μισθών είναι 14,3 δισ. ευρώ, από τα οποία τα 4,5 δισ. μετά το 2019), αύξηση των ωρών εργασίας, αφαίρεση δικαιωμάτων και κατακτήσεων

των εργαζόμενων κ.λπ. Αλλά και πάνω στη μείωση των παραγωγικών επενδύσεων, στη διαρκή απαλλοτρίωση εισοδήματος και πλούτου υπέρ του μεγάλου κεφαλαίου και μιας υπερπλούσιας ελίτ (το μερίδιο των κερδών στο ΑΕΠ είναι πάνω από 50%, το τρίτο μεγαλύτερο στην ΕΕ).

Με όλα τα παραπάνω, ο ελληνικός καπιταλισμός έχει βάλει πλώρη για την «τέλεια καταιγίδα», για το επόμενο οικονομικό σοκ και για μια νέα χρεοκοπία. Αυτή τη φορά θα είναι πολύ χειρότερη από ό,τι το 2010 – και με τις σημερινές συνθήκες στην ΕΕ/Ευρωζώνη (ανταγωνισμοί στο εσωτερικό της και με τις ΗΠΑ, «πολεμική οικονομία», οικονομική υποβάθμιση κ.λπ.) και στην παγκόσμια οικονομία, δε θα υπάρξει καμία «βοήθεια» και «διάσωση». Η πρόσκρουση θα είναι οδυνηρή και συγκλονιστική.

26. Οι εξοπλισμοί αποτελούν μια τεράστια αφαίμαξη για την οικονομία, τις παραγωγικές επενδύσεις και τις κοινωνικές δαπάνες, για τους εργαζόμενους και τα λαϊκά στρώματα. Το 2023, ήταν οι δεύτερες μεγαλύτερες στην ΕΕ (3,2% του ΑΕΠ). Το ετήσιο ποσό είναι περίπου 7 δισ. ευρώ, ενώ μέχρι το 2036 προγραμματίζονται επιπλέον 25-28 δισ. Για μια σύγκριση, η Τουρκία, με μια σημαντική δική της εξοπλιστική βιομηχανία, δαπανά ετησίως περίπου 1,5% του (σχεδόν πενταπλάσιου) ΑΕΠ της.

Η «πολεμική οικονομία» δεν αποτελεί διέξοδο στην οικονομική κρίση αλλά επικύρωσή της (συστελλόμενη αναπαραγωγή). Ο ελληνικός καπιταλισμός και εδώ ακολουθεί ως παθητικός πελάτης, αγοράζοντας όλο και μεγαλύτερες ποσότητες όπλων από το εξωτερικό, χωρίς να διαφαίνεται κάποια αξιολογή αναθέριμανση της εγχώριας εξοπλιστικής βιομηχανίας, η οποία έχει μείνει πολύ πίσω. Η απόπειρα συμμετοχής στην πρώτη φάση του ευρωπαϊκού προγράμματος SAFE ήταν πρακτικά ένα φιάσκο: εγκρίθηκαν τα μικρότερα κονδύλια για χώρα-μέλος, ακόμα και συγκριτικά με χώρες με ανάλογο πληθυσμό. Αποκαλυπτικές είναι και οι αντιπαραθέσεις για την έλλειψη σχεδίων κατασκευής πολεμικών πλοίων σε ελληνικά ναυπηγεία, όπου έχουν μπει αμερικάνικα συμφέροντα, με ρόλο στα σχέδια της αμερικάνικης πρεσβείας (βλ. ιδιοκτησία ONEX σε ναυπηγεία Ελευσίνας και Νεώριου Σύρου). Ένα ακόμα δείγμα των πολλών, δυσεπίλυτων προβλημάτων που προκαλεί στον ελληνικό καπιταλισμό η σύγκρουση ΗΠΑ-ΕΕ.

Ο σχεδιασμός γι' αυτούς τους εξοπλισμούς πολύ λίγο έχει να κάνει με τη λεγόμενη «αποτρεπτική ισχύ των ενόπλων δυνάμεων» (π.χ. δήλωση Δένδια για τις φρεγάτες, που δεν είναι μόνο για τα «στενά νερά του Αιγαίου»). Στοχεύουν κυρίως στην προετοιμασία του ελληνικού καπιταλισμού να συμμετάσχει ακόμα πιο ενεργά στον πόλεμο των δυτικών ιμπεριαλιστών (Ερυθρά Θάλασσα και Μ. Ανατολή, Μαύρη Θάλασσα και Ουκρανία κ.ά.).

Οι εξοπλισμοί, όπως και οι αντιδραστικές αλλαγές στη θητεία, καλλιεργούν ένα επικίνδυνο милитарιστικό κλίμα, με αυξημένη ορατότητα και ρόλο αξιωματικών του στρατού. Εξέλιξη που θα μπορούσε να ανοίξει επικίνδυνους δρόμους, όσο χειροτερεύει η πολιτική κρίση.

27. Η λειτουργία της οικονομίας έχει διαμορφώσει μια αντίστοιχη κατάσταση μέσα στην κοινωνία, στις δύο βασικές ανταγωνιστικές τάξεις – με κύρια χαρακτηριστικά την κοινωνική και ταξική πόλωση, τον περιορισμό και ταυτόχρονα τη σκλήρυνση του μπλοκ εξουσίας των αστικών δυνάμεων.

28. Από τη μια, έχουμε μια μόνιμη κρίση αναπαραγωγής της εργατικής τάξης, που χειροτερεύει σταθερά. Η οικονομική και κοινωνική κατάσταση των εργαζόμενων, των φτωχών λαϊκών στρωμάτων και της νεολαίας καταρρέει. Τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα και κατακτήσεις των πενήντα χρόνων της Μεταπολίτευσης διαβρώνονται σε βαθμό εξαφάνισης. Η ελληνική κοινωνία παραμορφώνεται, αποκτά όψεις οπισθοδρόμησης – και όλο και πιο συχνά μιας αποσύνθεσης και αγριότητας. Η επιβίωσή της, αυτό που θα διασωθεί, εξαρτάται αποκλειστικά από το εργατικό κίνημα, από την αντίσταση και τους αγώνες.

α) Οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν την εδραίωση και εμβάθυνση του Νέου Συστήματος Εκμετάλλευσης, μια δραστική πτώση της αξίας της εργατικής δύναμης και χειροτέρευση των όρων εκμετάλλευσης: 1. Πτώση των πραγματικών μισθών (στον «πάτο» της ΕΕ). 2. Αύξηση του εργασιμου χρόνου (13ωρο, υπερωρίες, δύο δουλειές, σαββατοκύριακα κ.λπ.). 3. Συρρίκνωση της προστασίας της εργασίας, στα όρια της εξαφάνισης, και εκατόμβη εργατικών «ατυχημάτων»-δολοφονιών: μόνο η καταγραμμένη αύξηση το 2018-2024 είναι σχεδόν 200%, ενώ το 2025 είχαμε θλιβερό ρεκόρ με πάνω από 200 θανάτους εργαζόμενων στη δουλειά (και σχεδόν 350 σοβαρούς τραυματισμούς). 4. Χτύπημα και περιορισμός της συλλογικής εκπροσώπησης και οργάνωσης των εργαζόμενων, ατομικοποίηση και κατακερματισμός τους: ανυπαρξία ή μη εφαρμογή συλλογικών συμβάσεων, χτύπημα ή περιθωριοποίηση σωματείων και αγωνιστών συνδικαλιστών κ.λπ.

Επιστέγασμα και ουσία των παραπάνω: στις σχέσεις του κεφαλαίου με την εργασία κυριαρχεί όλο και περισσότερο ο ανοιχτός δεσποτισμός, η αυθαιρεσία, ανομία και ασυδοσία (κλοπή δεδουλευμένων κ.λπ.). Συνθήκες που προσομοιάζουν σε Άγρια Δύση και στην πρωταρχική συσσώρευση του κεφαλαίου.

β) Οργιάζουν οι ανισότητες: το πλουσιότερο 5% του πληθυσμού κατέχει το 33% του πλούτου, ενώ το πλουσιότερο 10% το 45,4%. Επεκτείνεται ο ταξικός αποκλεισμός σε υγεία, παιδεία, κοινωνική ασφάλιση, κοινωνικές υπηρεσίες, δημόσιες υποδομές κ.λπ. Με αποτέλεσμα τη ραγδαία πτώση του βιοτικού επιπέδου, την εξάπλωση της φτώχειας και εξαθλίωσης – και μαζί της ανασφάλειας, της αμορφωσιάς, της έλλειψης κάθε προοπτικής, της κρίσης όλων των αξιών... της βίας και του περιθωρίου.

γ) Το δικαίωμα στην αξιοπρεπή στέγη έχει υπονομευτεί αποφασιστικά. Το 2024, με όριο «υπερβολικής επιβάρυνσης από το στεγαστικό κόστος» το 40% του διαθέσιμου εισοδήματος, το 30% του πληθυσμού βρισκόταν πάνω απ' αυτό – το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ, ενώ η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη για τους νεότερους εργαζόμενους και όσους νοικιάζουν. Οι πλειστηριασμοί (συνολικά για ακίνητα και περιουσιακά στοιχεία) έχουν φτάσει περίπου τις 20.000 τον χρόνο, ενώ μέχρι το 2025 είχαν πραγματοποιηθεί συνολικά 300.000 (σχεδόν τα 2/3 επί κυβερνήσεων Μητσοτάκη/ΝΔ). Η κερδοσκοπία στη «φούσκα» των ακινήτων έχει εκτινάξει ενοίκια και τιμές, με έναν επιπλέον λόγο να είναι η αυξανόμενη ισραηλινή «απόβαση επενδυτών». Τα υποτιθέμενα μέτρα για τη στεγαστική κρίση, λίγο πολύ κοινά για όλα τα αστικά κόμματα, ακολουθούν σταθερά τη νεοφιλελεύθερη λογική της «αγοράς», την επιδότηση του κεφαλαίου και στρωμάτων ιδιοκτητών.

δ) Καθώς η οικονομία εξαρτάται από όλο και πιο ισχυρές δόσεις ακραίων νεοφιλελεύθερων μέτρων, είναι αδύνατο να συντηρηθεί και να αναπαραχθεί: Πρώτον, το βιοτικό επίπεδο των εργαζόμενων και των φτωχών λαϊκών στρωμάτων. Δεύτερο, το επίπεδο μόρφωσης, τεχνικής και ειδίκευσης, όπου έφτασε η ελληνική κοινωνία με αγώνες πολλών δεκαετιών – ο πιο καθοριστικός παράγοντας οποιασδήποτε μελλοντικής ανάπτυξης. Αντίθετα, είναι καταδικασμένο να συμπιέζεται, να καταρρέει, να οπισθοδρομεί προς δεδομένα παλιότερων δεκαετιών. Γιατί με τέτοιες παγιωμένες συνθήκες δεν μπορούν να διασωθούν (ποσοτικά και ποιοτικά): 1. Τα συστήματα υγείας, παιδείας και κοινωνικής ασφάλισης, ο αριθμός και η λειτουργία των νοσοκομείων, σχολείων, σχολών κ.λπ. 2. Η ανασύσταση της εργατικής δύναμης (π.χ. ένα πολύ μεγάλο και αυξανόμενο ποσοστό εργαζόμενων δεν έχει καθόλου ανάπαυση/διακοπές). Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την ειδικευμένη εργασία, διαμορφωμένη από την εκπαίδευση και την εργασιακή εμπειρία.

ε) Πλατιά μικροαστικά ή λαϊκά στρώματα (ελεύθεροι επαγγελματίες, αγρότες, μικροϊδιοκτήτες, λαϊκές αγορές, ταξιτζήδες κ.λπ.) αντιμετωπίζουν οικονομική δυσπραγία ή ασφυξία, βρίσκονται αποκλεισμένα από χρηματοδοτήσεις (ευρωπαϊκά προγράμματα, τραπεζικές πιστώσεις κ.λπ.), βυθισμένα σε χρέη (προς τράπεζες, ασφαλιστικά ταμεία κ.ά.), επιβαρυνμένα με κανόνες και ρυθμίσεις σχεδιασμένες ώστε να ευνοούν τις πιο ισχυρές επιχειρήσεις, ενώ η περιουσία τους απαλλοτριώνεται υπέρ του μεγάλου κεφαλαίου (πλειστηριασμοί ακινήτων, επιχειρήσεων, αγροτικής γης κ.ά.). Στο εσωτερικό της λεγόμενης «μεσαίας τάξης», δηλαδή των μικροαστικών στρωμάτων, επίσης εντείνεται η πόλωση. Ένα μικρό μέρος, ανώτερα μικροαστικά στρώματα που ευνοούνται από τη σημερινή κατάσταση ή συσπειρώνονται αντιδραστικά γύρω από δυνάμεις και πρόσωπα όπως η ΝΔ του Μητσοτάκη, έχουν πάρει θέση εχθρού των εργαζόμενων. Το πλατιά μεγαλύτερο μέρος είναι προγραμμαμένο να υποβιβαστεί και να φτωχοποιηθεί (μετατροπή σε μισθωτούς εργαζόμενους ή άνεργους). Αυτή η συγκέντρωση πλούτου και ιδιοκτησίας αποτελεί συνειδητή και διακηρυγμένη νεοφιλελεύθερη πολιτική.

στ) Παίρνουν πρωτοφανείς διαστάσεις η έκρηξη της βίας και το έγκλημα, που κατακλύζουν την ελληνική κοινωνία με μια σοκαριστική αγριότητα, σε όλο και πιο νεαρές ηλικίες.

ζ) Γήρανση του πληθυσμού και δημογραφικός μαρασμός έχουν οδηγήσει σε μια από τις χειρότερες θέσεις δημογραφικά παγκοσμίως. Ο γηγενής πληθυσμός οδηγείται προς λιλιπούτεια επίπεδα (πρόβλεψη για μόλις 7,5 εκ. το 2050). Το εργατικό δυναμικό συρρικνώνεται (μείον 800 χιλιάδες το 2009-2024). Η σύνθεση και ο δυναμισμός της εργατικής τάξης αλλοιώνονται σοβαρά, με βαριές, μακροχρόνιες συνέπειες.

29. Από την άλλη, έχουν εμπεδωθεί και ολοκληρωθεί σε ανώτερο επίπεδο τα χειρότερα και πιο επικίνδυνα χαρακτηριστικά της αστικής τάξης.

α) Το κεφάλαιο έχει προσαρμόσει το μοντέλο συσσώρευσης στα μίζερα δεδομένα της χρεοκοπίας διαρκείας και της υποβάθμισης του ελληνικού καπιταλισμού. Οι μεγάλες επιχειρήσεις στρογγυλοκάθισαν πάνω στα δισ. του Ταμείου Ανάκαμψης και του κρατικού χρήματος και κυρίως πάνω στο Νέο Σύστημα Εκμετάλλευσης (που είναι και μια απαρέγκλιτη προϋπόθεση για το πρώτο). Ο γνωστός ιστορικά κρατικοδίαιτος και «ευρωδίαιτος» χαρακτήρας της ελληνικής αστικής τάξης σήμερα έχει αποκορυφωθεί σε ανοιχτή ασυδοσία και ανομία, έχει εξαπλώσει και γενικεύσει τα αρπακτικά ή μαφιόζικα στοιχεία, που είναι πιο ευδιάκριτα και ισχυρά από ποτέ. Στοιχεία όχι καινούρια (η ενίσχυσή τους είχε αρχίσει από την κρίση της βιομηχανίας και γενικά των παραγωγικών τομέων από τα μέσα της δεκαετίας του 1980), αλλά που πλέον έχουν γιγαντωθεί, μετατρέποντας σε αναπόσπαστο γρανάζι του μηχανισμού της τρέχουσας

«οικονομικής» λειτουργίας. Τραμπούκοι «Φραπέδες» και αφιονισμένες νεόπλουτες «κυρίες με Φεράρι», ό,τι κατά καιρούς έχει ονομαστεί και «λούμπεν μπουρζουαζία», δεν αποτελούν μόνο μνημεία διαφθοράς και εξαχρείωσης του αστικού πολιτικού και κομματικού σκηνικού, αλλά και οργανικό κομμάτι αυτού που σήμερα είναι η ελληνική αστική τάξη, της κατάπτωσης του ελληνικού αστισμού.

β) Η βίαιη διανομή και αναδιανομή του πλούτου, η μαζική απαλλοτρίωση συλλογικών και ατομικών περιουσιών συνοδεύονται από κοινωνικές ανακατατάξεις, από ένα βάθεμα της κοινωνικής κρίσης, όπως είχε συμβεί και σε άλλες ιστορικές καμπές (π.χ. οι μαυραγορίτες της δεκαετίας του 1940, που έπειτα ενσωματώθηκαν στην αστική τάξη). Ένα ορατό μέρος παλιότερων μικροαστικών ή και αστικών στρωμάτων και «ονομάτων» έχει εκπέσει. Ενώ έχουν πλουτίσει και ισχυροποιηθεί ή απλώς τώρα έρχονται στην επιφάνεια νέα στρώματα και «ονόματα», αστικά ή ανώτερα μικροαστικά – ό,τι έχει ονομαστεί και «ακρίδες». Στρώματα ενωμένα γερά με το μεγάλο κεφάλαιο (και τους δυτικούς μπερλιαστές) σε ένα αντιδραστικό, «μαύρο» μπλοκ ενάντια στους εργαζόμενους, τα φτωχά λαϊκά στρώματα, τη νεολαία. Στρώματα που αδιαφορούν για την παραγωγική εξάρθρωση και τη διεθνή υποβάθμιση του ελληνικού καπιταλισμού – ή μάλλον επενδύουν στρατηγικά σε αυτά: με το «νέο παραγωγικό μοντέλο», την αδιαφορία για τις παραγωγικές επενδύσεις, για την αύξηση του παραγόμενου πλούτου, για την αναπαραγωγή της εργατικής τάξης, για κάθε «αύριο» της ελληνικής κοινωνίας συνολικά κ.λπ. Δεν εννοούν με τίποτα να παραιτηθούν από αυτήν τη βάση της εξουσίας και των προνομίων τους. Απαιτούν τη διαίωσή τους με κάθε μέσο και τρόπο, είναι αποφασισμένα να παλέψουν λυσσασμένα γι' αυτά – με κύριο όπλο τους τον κρατικό μηχανισμό και την καταστολή, όποιο και αν αποδειχτεί το τέλος του «καθεστώτος Μητσοτάκη». Αυτό είναι το στρατόπεδο που στέκεται απέναντι στους εργαζόμενους στον σημερινό ταξικό πόλεμο. Γεγονός που κάνει πιο ταραχώδη, ανελαστική και επικίνδυνη την κατάσταση, προδιαγράφει τα σκληρά χαρακτηριστικά των επερχόμενων ταξικών συγκρούσεων.

30. Η σημερινή κρίση δεν είναι μόνο οικονομική, πολιτική και κοινωνική. Διαπερνά όλες τις πτυχές της αστικής εξουσίας.

α) Είναι κρίση των αστικών θεσμών (δικαστικό σύστημα, «ανεξάρτητες αρχές», αστυνομία, εκκλησία κ.ά.), που βουλιάζουν στην απαξίωση εξαιτίας της ανικανότητας, αντιδραστικότητας και φαυλότητας στο εσωτερικό τους, του διαρκούς, ανοιχτού εξευτελισμού τους από την ίδια την αστική τάξη και το αστικό πολιτικό-κομματικό προσωπικό. Υπό προϋποθέσεις, αυτό μπορεί να ενισχύσει μια μαζική απονομιμοποίηση του αστικού κράτους, τάσεις κοινωνικής και πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης.

β) Είναι κρίση ιδεολογική, που αφήνει τον ελληνικό αστισμό ρακένδυτο. Η αστική ιδεολογία γύρω από το λεγόμενο «κράτος δικαίου» έχει καταρρακωθεί, μετά από δεκαετίες επαναλαμβανόμενων οργίων σκανδάλων, ανομίας και ατιμωρησίας. Ενώ ο «ευρωπαϊσμός», τα συνθήματα για «ευρωπαϊκή πορεία της χώρας» και «πάση θυσία στο Ευρώ» έχουν υποστεί σοβαρότατα ρήγματα και πλήγματα, αν όχι συντριπτικά κατάγματα. Αυτό είναι αποτέλεσμα της κρίσης και αποσύνθεσης της ΕΕ, των πολιτικών του αντεπαναστατικού στρατηγείου των Βρυξελλών (καθώς και της αυτονόμησης, της αλαζονείας και του βοναπαρτισμού του), της ταύτισης του εγχώριου φιλοΕΕ πολιτικού προσωπικού με τη μεγαλύτερη ανικανότητα, διαφθορά, σήψη κ.λπ. Επίσης, της συντριβής των αυταπατών για ισχυρή παγκόσμια θέση της ΕΕ, που δήθεν κάπως θα προστάτευε και τον ελληνικό καπιταλισμό και τον ελληνικό λαό. Της συνειδητοποίησης ότι υπάρχει μόνο μια Ευρώπη φτώχειας, αποβιομηχάνισης, τέλους των κονδυλίων... αυταρχικών καθεστώτων, καταστολής, εξοπλισμών, πολέμου. Στην οποία ο ελληνικός καπιταλισμός βρίσκεται ουραγός, ενώ η χώρα και ο ελληνικός λαός μετατρέπονται σε αναλώσιμο «πρόθυμο» ή στόχο.

Αυτό το ιδεολογικό κενό αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για τις αστικές δυνάμεις. Μετά από κάποια άνοδο ή συντήρηση του βιοτικού επιπέδου, το «κράτος δικαίου» και κυρίως ο «ευρωπαϊσμός» είχαν υπάρξει η βασική ιδεολογία και στρατηγική επιλογή της ελληνικής αστικής τάξης στο μεγαλύτερο μέρος της Μεταπολίτευσης (αφού η Εξέγερση του Πολυτεχνείου είχε συντρίψει τον παλιότερο αντικομμουνισμό). Για την ώρα, δε διαθέτουν υλικά, αναφορές, επεξεργασίες μιας νέας «ηγεμονικής» ιδεολογικής κατεύθυνσης, ώστε αυτό το κενό κάπως να καλυφθεί – και όλες οι απόπειρες βρίσκονται έωλες ή ανακυκλώνουν μια σκέτη φλυαρία («διαφάνεια», «ευρωπαϊκοί θεσμοί» κ.λπ.).

γ) Είναι κρίση στις σχέσεις της αστικής τάξης με τις εργαζόμενες και ευρύτερες λαϊκές μάζες. Όχι μόνο στην εκλογική και κομματική σχέση (η «κρίση αντιπροσώπευσης», η αποξένωση από τα αστικά κόμματα και από το πολιτικό σκηνικό, η αηδία γι' αυτά είναι μόνο μια πτυχή), αλλά σε ιδεολογία, πρόγραμμα, πολιτική-κοινωνική νομιμοποίηση. Σε τέτοιες συνθήκες, η δημιουργία ή ανασύσταση ενός σχετικά σταθερού αστικού «μπλοκ εξουσίας» μοιάζει με πρόβλημα τετραγωνισμού του κύκλου.

δ) Είναι κρίση ανάδειξης πολιτικών και κομματικών επιτελείων, ηγεσιών και ηγετικών προσώπων, που να διαθέτουν βασικές ικανότητες, στοιχειώδη εμπέλεια και «βάρος». Αντίθετα (και όχι μόνο για την κουστωδία ενός Μητσοτάκη), «κυριαρχούν» πρόσωπα απεχθή, μισητά, γελοία ή απλώς ανίκανα, ακόμα και ως «διαχειριστές».

ε) Είναι κρίση σχηματισμού σταθερών κυβερνήσεων.

Τα παραπάνω υπογραμμίζουν το βάθος της κρίσης των αστικών δυνάμεων – στην πραγματικότητα μια κρίση της ίδιας της αστικής εξουσίας. Προειδοποιούν για το πόσο πολύ μπορούν να ενισχυθούν οι τάσεις ριζοσπαστικοποίησης, που ήδη μπορούμε να ψηλαφήσουμε. Τέτοιες κρίσεις παίρνουν τον χαρακτήρα Γόρδιων Δεσμών, πολλαπλών συσσωρευμένων αδιεξόδων που «σέρνονται» και χειροτερεύουν. Απειλώντας τις αστικές δυνάμεις με καταστάσεις όπου θα χάνουν τον έλεγχο – και δείχνοντας ότι οι εκρήξεις και συγκρούσεις μπροστά μας θα είναι ακόμα πιο μεγάλες και σκληρές.

31. Στα παραπάνω έχει προστεθεί μια σημαντική επιπλοκή, αυτή των ισορροπιών στις σχέσεις του ελληνικού καπιταλισμού με τους ιμπεριαλιστές και γενικά στις διεθνείς σχέσεις του.

Περίπου μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 2010, στην επικράτεια του ελληνικού καπιταλισμού οι δυνάμεις του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, των ευρωπαϊών ιμπεριαλιστών και δευτερευόντως της Κίνας κατά κάποιο τρόπο «συμβίωναν», προωθώντας η κάθε μια τα συμφέροντά της, διασταυρωνόμενες χωρίς να έρχονται σε ανοιχτή ή ευθεία σύγκρουση. Εδώ έχουμε πολύ σημαντικές αλλαγές, που ίσως πυροδοτήσουν εξελίξεις. Η επίθεση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στην ΕΕ περνάει μέσα και από τη χρησιμοποίηση της Ελλάδας, οδηγώντας αντικειμενικά σε τεράστιες και μάλλον αόρητες αντιφάσεις τον «ευρωπαϊσμό» των αστικών δυνάμεων. Η μετατροπή σε «ενεργειακό κόμβο» και ο «κάθετος άξονας» για την προώθηση στην Ευρώπη του αμερικάνικου LNG (πολύ πιο ακριβό από το ρωσικό φυσικό αέριο) είναι ένα δείγμα, όπως επίσης οι δυσκολίες γύρω από τη συμμετοχή της Ελλάδας στο τραμπικό «Συμβούλιο Ειρήνης».

Απαίτηση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού είναι η μετατροπή και της Ελλάδας σε προγεφύρωμα, ώστε να ξηλωθεί η επιρροή της Κίνας. Χαρακτηριστική η προσπάθεια παράκαμψης του λιμανιού του Πειραιά, αυτού του «προβλήματος», όπως το αποκάλεσε η νέα αμερικάνικη πρεσβεία. Η αστική τάξη ακολουθεί τις αμερικάνικες ντιρεκτίβες, πανηγυρίζοντας σχεδόν βλακωδώς, όσο τα «παπαγαλάκια» της θάβουν τα προηγούμενα δικά τους εγκώμια για την ιδιωτικοποίηση του λιμανιού του Πειραιά στην κινέζικη Cosco. Ωστόσο, μια ενδεχόμενη απόσυρση της τελευταίας υπέρ των αμερικάνικων συμφερόντων θα συνιστούσε σοβαρό οικονομικό πλήγμα. Όχι γιατί υπάρχουν «καλές και αμοιβαία επωφελείς ιδιωτικοποιήσεις» – αλλά επειδή η λειτουργία της Cosco συνδέεται με σημαντικά οικονομικά μεγέθη (ο Πειραιάς βρέθηκε τα τελευταία χρόνια στις πρώτες θέσεις των ευρωπαϊκών λιμανιών στη μεταφορά εμπορευμάτων), που δεν είναι αδιάφορα στη σημερινή κατάσταση του ελληνικού καπιταλισμού.

Ιδανικά, ο ελληνικός καπιταλισμός θα επιχειρούσε να ισορροπήσει/ελιχθεί μέσω της λεγόμενης «πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής» – όμως αυτό είναι πρακτικά ανέφικτο για τις αστικές δυνάμεις, ειδικά μέσα στις συνθήκες όξυνσης όλων των ανταγωνισμών. Καθώς έχουν αδυνατίσει σοβαρά και δεν έχουν κάποιο στοιχειώδες σχέδιο, που θα αποτελούσε βάση για «μια δική τους φωνή», για μια αυτονομία με τα όποια όριά της, για μια προσπάθεια αξιοποίησης των ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων και δημιουργίας ορισμένων εναλλακτικών. Θα απαιτούσε επίσης τη διατήρηση τουλάχιστον ενός κρατικού οικονομικού κορμού (υποδομές κ.λπ.) ως εργαλείο σχεδιασμού και διαπραγμάτευσης των διεθνών σχέσεων του ελληνικού καπιταλισμού. Αντίθετα, οι αστικές δυνάμεις έχουν μάθει μόνο να προσδένονται στους «αυτόματους πιλότους» (NATO, ΕΕ, ιδιωτικοποιήσεις κ.λπ.) – που δεν αρκεί, όταν συγκρούονται τόσο έντονα διαφορετικές κατευθύνσεις και τόσο μεγάλα συμφέροντα.

Θεωρητικά, κάποια αστική πολιτική τάση θα μπορούσε να εμφανιστεί, εκπροσωπώντας το αίτημα μιας τέτοιας «πολυδιάστατης» πολιτικής, μιας εξισορρόπησης σχέσεων, π.χ. με τη Ρωσία, αντί της υπέρμετρης έκθεσης απέναντί της από τη «σωστή πλευρά της ιστορίας» των ΗΠΑ-NATO-ΕΕ – ή αντί της «πρόθυμης» ανάληψης της πιο τυχοδιωκτικής «βρώμικης δουλειάς» για καθεστώα όπως του Κιέβου και των σιωνιστών. Αν και ακούγονται ορισμένες τέτοιες φωνές, είναι εξαιρετικά δειλές, αδύναμες και διάσπαρτες και τίποτα τέτοιο δε διαφαίνεται. Το πιθανότερο είναι ότι ο ελληνικός αστισμός απλώς δεν έχει δυνάμεις για τόσο μεγάλες στροφές. Θα μείνει να παρακολουθεί τις εξελίξεις, να προσαρμόζεται στη μία ή άλλη συγκυρία, καταλήγοντας πάντα συμμετοχος και συνένοχος στα πιο τυχοδιωκτικά, καταστροφικά και επικίνδυνα σχέδια των δυτικών ιμπεριαλιστών, ιδιαίτερα των ΗΠΑ και των σιωνιστών.

32. Στον ανταγωνισμό με τον τούρκικο υποϊμπεριαλισμό, ο ελληνικός καπιταλισμός απειλείται με άσχημες εξελίξεις. Είναι γεγονός ότι κάπως ακόμα δείχνει να διασώζεται, «τρυπώνοντας» στις αντιθέσεις

του εκρηκτικού τριγώνου ΗΠΑ-Ισραήλ-Τουρκία, όπου ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός θέλει να μη χαθεί ο έλεγχος ανάμεσα στις άλλες δύο χώρες και επομένως θέλει να πιέζει σταθερά την Τουρκία. Ωστόσο, παρά τις αντιφάσεις και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η τελευταία, η ισχυροποίησή της είναι πολύπλευρη και «παίζει σε άλλη κατηγορία» σε σύγκριση με τον ελληνικό καπιταλισμό. Αποτελεί προνομιακό συνομιλητή, κρίσιμο μέγεθος και «κλειδί» στα σχέδια των δυτικών ιμπεριαλιστών, παρότι ταυτόχρονα προσπαθούν να την ελέγξουν/περιορίσουν. Αντικειμενικά, αυτό φέρνει τον ελληνικό καπιταλισμό πιο κοντά σε ένα «γεωπολιτικό μνημόνιο», στην αποδοχή «τετελεσμένων» και «παραχωρήσεων» που θα σπάσουν το στρατηγικό βάθος του (Αιγαίο, ΝΑ Μεσόγειος), μεγαλώνοντας την υποβάθμιση και την εσωτερική αποσταθεροποίησή του. Το έδαφος γίνεται ακόμα πιο ολισθηρό λόγω του αδυνατίσματος της ΕΕ, των εσωτερικών διαιρέσεών της και των στενών σχέσεων των ευρωπαϊών ιμπεριαλιστών με την Τουρκία.

Αυτή η τάση και η σχετική προσπάθεια-διπλωματία «ήρεμων νερών» και «εξευμενισμού» της Τουρκίας, συνυπάρχει με έναν επιθετικό εθνικισμό, όπου ο ελληνικός καπιταλισμός θέλει να αξιοποιήσει τα ερείσματα και «χαρτιά» του: διαχρονικές σχέσεις με τους δυτικούς ιμπεριαλιστές, αμερικανονατοϊκές βάσεις, εξοπλισμοί, στρατιωτικός μηχανισμός κ.λπ. Με αυτά τα εφόδια και με την πολιτική του «πιο πρόθυμου και δεδομένου συμμάχου» έχει γαντζωθεί ειδικά στους αμερικάνους ιμπεριαλιστές και στο σιωνιστικό Ισραήλ, ελπίζοντας ότι θα προστατευτεί, τουλάχιστον εν μέρει, φέρνοντας σε πέρας όποια εκδούλευση του ζητηθεί. Αυτό όμως δεν αποτελεί προστασία του ελληνικού λαού αλλά μεγαλύτερο κίνδυνο, όσο ο ελληνικός καπιταλισμός ρίχνεται στους χειρότερους τυχοδιωκτισμούς, μετατρέπόμενος σε τμήμα του «στρατηγικού βάθους» των σιωνιστών (στήριξη στο Ισραήλ, «τριμερής» μαζί με Κύπρο).

Αυτή η στρατηγική είναι βέβαια μονοκόμματη, ίσως και πρωτόγονη, για τα δεδομένα του σύγχρονου «πολυπολικού» κόσμου. Παρόλες τις αντιφάσεις της, όμως, αποτελεί σαφή, συνειδητή ταξική επιλογή. Οι αστικές δυνάμεις επιμένουν σε αυτή με αποφασιστικότητα και συνέπεια, παρά τις μεγάλες δυσκολίες ή κρίσεις που δημιουργεί στον ελληνικό καπιταλισμό.

Πάντως αυτή η στρατηγική δε συνοδεύεται από σοβαρά ανταλλάγματα για τον «πελάτη», τον ελληνικό καπιταλισμό. Τα κέρδη επιχειρηματικών συμφωνιών, διασφαλισμένα ή προσδοκώμενα (μεταφορά αμερικάνικου LNG, λιμάνι Ελευσίνας κ.ά.) δε συνιστούν οικονομική αναβάθμιση ή σοβαρή εισροή κεφαλαίων. Δεν είναι συγκρίσιμα με όσα είχε αποσπάσει μεταπολεμικά ο ελληνικός καπιταλισμός (τότε κρίσιμος κρίκος της αντεπαναστατικής στρατηγικής «ανάσχεσης του κομμουνισμού» των ιμπεριαλιστών) και είχαν συμβάλει στη μεγάλη ανάπτυξή του. Πολύ λιγότερο βέβαια είναι «αναβάθμιση» οι χαμερπείς, γλοιώδες σχέσεις με την αμερικάνικη πρεσβεία, όπου η ελληνική αστική τάξη επαναφέρει ένα από τα ιστορικά χειρότερα και πιο άθλια πρόσωπά της.

Από τη μεριά τους, οι αμφιλεγόμενοι «σύμμαχοι» του ελληνικού καπιταλισμού στην ευρύτερη περιοχή τον χρησιμοποιούν, ενώ έχουν δικά τους συμφέροντα αλλά και ανοιχτές πόρτες προς την πλευρά της Τουρκίας. Η δραματική εξέλιξη για τους Κούρδους της Συρίας, που ταύτισαν τις τύχες τους με ΗΠΑ-Ισραήλ για να ριχτούν από αυτούς ως χαρτί σε ένα παζάρι με κατάληξη υπέρ της Τουρκίας και των τζιχαντιστών, δείχνει τι μπορεί να περιμένει κανείς από τέτοιους «προστάτες».

Τέλος, το πιο σημαντικό: Μια ενδεχόμενη κατάληξη του σημερινού ανταγωνισμού (αντιδραστικού και από τις δύο πλευρές) σε στρατιωτική σύγκρουση Ελλάδας-Τουρκίας, θα ήταν μεγάλο χτύπημα και πισωγύρισμα για τους λαούς των δύο χωρών. Θα χρησιμοποιούταν για ένα πολύ σκληρό χτύπημα του εργατικού κινήματος στο εσωτερικό τους. Η αποτροπή μιας τέτοιας εξέλιξης είναι βασικό καθήκον του ελληνικού εργατικού κινήματος – μέσα από μια συνεπή αντιπολεμική πάλη, μια πολιτική διεθνιστική και ταξικής ανεξαρτησίας, ενάντια στους δυτικούς ιμπεριαλιστές και τη «δική μας» αστική τάξη.

33. Οι αστικές πολιτικές δυνάμεις βρίσκονται σε μια από τις χειρότερες ιστορικές φάσεις τους, πολύ πιο αδύναμες και εξαρτημένες σε σύγκριση με τη στιγμή της εισόδου στα Μνημόνια το 2010. Δύσκολα μπορεί να βρεθεί κάποια άλλη περίοδος, όπου η κρίση και ο κατακερματισμός τους να ήταν τόσο καθολικά, τόσο μεγάλα σε έκταση και βάθος. Το αστικό πολιτικό σκηνικό μετατρέπεται σε εκλογικό και κομματικό πολτό, ενώ πρόσωπα, κόμματα, σχηματισμοί, «μορφώματα» κινούνται μεταξύ εντελώς ακατάλληλου, κενού και ανίκανου, καταγέλαστου και μισητού.

Αυτό το σκηνικό συνθέτει μια παρωδία αστικού κοινοβουλευτισμού και προφανώς είναι πολύ «λίγο» και «μικρό» μπροστά στις επερχόμενες μεγάλες κρίσεις και κλονισμούς. Η όποια «συναίνεση», αν αποτελεί ένα ενδεχόμενο μέσα από καιροσκοπικές συμμαχίες μπροστά στο αναδυόμενο «χάος», είτε θα είναι πολύ δύσκολη στο δηλητηριώδες έδαφος των σκανδάλων (όπου όλοι είναι μπλεγμένοι) είτε δε θα αφορά κάποια διαφορετική στρατηγική κατεύθυνση. Η πολιτική κρίση βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη ή μάλλον οδεύει προς παροξυσμό, ενώ σύντομα μπορεί να εξελιχθεί και σε ανοιχτή κρίση σχηματισμού κυβερνήσεων.

α) Το μεγαλύτερο πρόβλημα για τη ΝΔ –και ένα πρόβλημα για τον ελληνικό αστισμό γενικά– δεν είναι η απώλεια της αυτοδυναμίας, αλλά ότι κινδυνεύει να βρεθεί σε δεινή κατάσταση. Με το εσωτερικό της και τα κοινωνικά ερείσματα της αποκαΐδια και συντρίμια μετά από την «κυριαρχία Μητσοτάκη» και ίσως με κάποια ερωτηματικά για το πόσο έχει την «έγκριση» ή «προτίμηση» της ηγεσίας Τραμπ.

β) Η λεγόμενη «προοδευτική ή κεντροαριστερή αντιπολίτευση» των ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ, Νέας Αριστεράς παραδέρνει σε αζεπέραστη αναξιοπιστία και διαρκείς, εξευτελιστικές κρίσεις. «Προοδευτικοί» που δεν επικαλούνται πλέον ούτε τον προσχηματικό, υποκριτικό, αδύναμο κείνσιανισμό παλιότερων περιόδων αλλά την «υγιή ιδιωτική πρωτοβουλία» – δηλαδή είναι βαθιά νεοφιλελεύθεροι. Η γύμνια τους δεν μπορεί να κρυφτεί με φλυαρίες περί «θεσμών» (εγχώριων ή ευρωπαϊκών), «διαφάνειας», «κράτους δικαίου» κ.λπ. ή και με ορισμένες κορώνες περί «σθεναρής» υπεράσπισης των «κυριαρχικών δικαιωμάτων μας». Άλλωστε ήδη φυλλοροούν και γίνονται θρύψαλα – και όλα δείχνουν ότι σύντομα αυτό το φάσμα του πολιτικού σκηνικού θα έχει γνωρίσει σαρωτικές ανακατατάξεις ή εξαφανίσεις.

γ) Το ενδεχόμενο μιας παραπέρα ενίσχυσης διάφορων ακροδεξιών (κυρίως της Ελληνικής Λύσης) είναι υπαρκτό: η διεθνής τάση και οι αδυναμίες του εργατικού κινήματος επιτρέπουν έναν τέτοιο χώρο. Ίσως και το έδαφος των αγροτικών κινητοποιήσεων είναι εν μέρει ευνοϊκό, μεγαλώνοντας την αποστοίχιση από το αστικό πολιτικό σκηνικό και τη διάλυση του «ακροατηρίου» της ΝΔ, σε συνθήκες όπου απουσιάζει ένας πόλος έλξης από την πλευρά του εργατικού κινήματος. Ωστόσο, όπως και άλλες φορές ιστορικά, αυτές οι δυνάμεις δεν μπορούν να αποτελέσουν μόνες τους τον κύριο αντίπαλο του εργατικού κινήματος στη χώρα μας. Θα λειτουργούν ως εφεδρεία και μοχλός αντιδραστικής μετατόπισης του πολιτικού σκηνικού.

34. Η αποξένωση του αστικού πολιτικού σκηνικού από τις λαϊκές μάζες και ο εκφυλισμός του διακρίνονται ξεκάθαρα στο ότι δεν μπορεί να εμφανίσει κάποια τάση ανανέωσης – αντίθετα με άλλες ιστορικές συγκυρίες, κυρίως στη Μεταπολίτευση, όπου η επέμβαση των αστικών πολιτικών δυνάμεων είχε μεγαλύτερη συνοχή (ιδεολογικά, προγραμματικά, κοινωνικά, πολιτικά), επιτυχία και διάρκεια. Κανένα από τα υπάρχοντα κόμματα δεν μπορεί να στηριχτεί σε μια μαζική κινητοποίηση ή να εκφράσει το βαθύ αίτημα για ριζικές αλλαγές.

Πάνω σε αυτό το κενό και σε αυτόν τον εκφυλισμό, θα υπάρξουν μεγάλες ανακατατάξεις. Πρόσωπα και νέοι σχηματισμοί όπως με Τσίπρα, Κωνσταντοπούλου, Καρυστιανού ή και Σαμαρά προετοιμάζονται να διεκδικήσουν ή να παίξουν ρόλο. Με την υποστήριξη και ομάδων ή κέντρων της αστικής τάξης, που επιδιώκουν να προωθήσουν συμφέροντά τους ή να διαμορφώσουν εναλλακτικές για τη λεγόμενη «κυβερνησιμότητα». Είναι προφανές ότι όλες αυτές οι λύσεις έχουν εξαρχής σοβαρό πρόβλημα ιδεολογίας, προγράμματος, πολιτικής κ.λπ. και κυρίως αξιοπιστίας και μακροπρόθεσμης προοπτικής: Ο αμερικανοτραφής «δημοκρατικός καπιταλισμός» του Τσίπρα. Ο νομικίστικος και προσωπολατρικός «λαϊκισμός» της Κωνσταντοπούλου. Ο τραμποειδής «πατριωτισμός» του Σαμαρά. Εσχάτως και η νέα «τερατογέννηση» που ακούει στο όνομα Καρυστιανού (όσο και αν σε μια πρώτη φάση λειτουργήσει αποσταθεροποιητικά για τις υπάρχουσες αστικές δυνάμεις): για το κοινό καλό όλων μας – για τα συμφέροντα και την κυριαρχία της χώρας, με αποκρουστικές ρατσιστικές και «πατριωτικές» κορώνες ενάντια στους πρόσφυγες «εισβολείς» – με χρυσές τομές στις διαφωνίες – με άφθαρτους, ακέραιους σοφούς και σωτήρες εντυπωσιακών βιογραφικών που θα φέρουν κάθαρση – με ακροδεξιές πινελιές από υπερσυντηρητικούς, θρησκόληπτους και «πνευματικούς» σκελετούς.

Όλα αυτά τα πρόσωπα και οι πολιτικές «αρπαχτές», στις οποίες προσβλέπουν τα ίδια και όσοι συνωθούνται γύρω τους, δε συνιστούν απλή αναδιάταξη του αστικού πολιτικού σκηνικού. Το αντίθετο, αυτά τα «νέα μορφώματα» αποτελούν υποπροϊόντα της κρίσης, του θρυμματισμού και των αδιεξόδων του. Μπορεί να συνδέονται με αστικά κέντρα και πρόσωπα ή να εμπνέονται από αυτά, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι η αστική τάξη συνολικά έχει έναν αποτελεσματικό έλεγχο όλων αυτών των εξελίξεων. Εύκολα θυμίζουν τον τραγέλαφο Κασελάκη ή μπορεί να καταλήξουν έτσι, ιδιαίτερα καθώς συνωστίζονται και διαγκωνίζονται περίπου στον ίδιο «αντιμητσοτακικό» χώρο. Τίποτα δεν εγγυάται ότι αυτοί οι «νέοι» σχηματισμοί θα είναι οι τελευταίοι που θα προκύψουν και ότι δε θα ακολουθήσει και η εμφάνιση άλλων.

35. Ωστόσο, χρειάζεται προσοχή. Η κρίση των αστικών πολιτικών δυνάμεων είναι τεράστια, το ίδιο η αηδία και το μπουχτίσμα των μαζών γι' αυτές, όπως όμως και η σύγχυσή τους. Αυτό δείχνουν, έστω και εν μέρει, οι προσχηματικές αναφορές και αναλύσεις για τη «μεταπολιτική», τον «αντισυστημισμό» κ.ο.κ. Γι' αυτό δεν αποκλείεται τέτοια μορφώματα/σχηματισμοί «κομήτες» να κερδίσουν μια επιρροή, να εμφανιστούν πρόσκαιρα ως σημαντικά ή «ρυθμιστές». Ή ακόμα και το ενδεχόμενο να βρεθούν στην κυβέρνηση, σε παρδαλές παραλλαγές καιροσκοπικών συμμαχιών. Άλλωστε, η αλαζονεία, η υποκρισία, η αθλιότητα κ.λπ. ή και ο σκέτος παραλογισμός του «πολιτικού λόγου» όλων των υπόλοιπων αστικών

σχηματισμών (ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΣΥΡΙΖΑ κ.ά.) τροφοδοτεί αντικειμενικά τέτοια μορφώματα/σχηματισμούς – ιδιαίτερα μέσα στις συνθήκες της σημερινής τρομακτικής σύγχυσης.

Ειδικά σε αυτή την περίπτωση, τέτοια μορφώματα/σχηματισμοί θα είναι εξαιρετικά επικίνδυνα: Γιατί είναι ιδιαίτερα αυτονομημένα, προσωποκεντρικά, αρχηγικά. Έτσι, θα μπορούσαν –αν μάλιστα το εργατικό κίνημα βρεθεί σε συνθήκες παράλυσης– να αποδειχτούν «πρόθυμα», ως είναι και μιας χρήσης, για την προώθηση των πιο επικίνδυνων επιλογών της αστικής τάξης και των δυτικών ιμπεριαλιστών.

36. Όπως και σε άλλες μεγάλες κρίσεις ιστορικά (ειδικά στον ελληνικό καπιταλισμό), οι αστικές δυνάμεις προετοιμάζονται ώστε να αντιμετωπίσουν τις εκρήξεις που έρχονται και μια ενίσχυση ή επέμβαση του εργατικού κινήματος, με κύριο εργαλείο τους μηχανισμούς του αστικού κράτους: τον βοναπαρτισμό και την «κατάσταση εξαίρεσης» του Κράτους Έκτακτης Ανάγκης, τη σκλήρυνση της κρατικής καταστολής, τελικά την αντεπανάσταση, προληπτική ή ανοιχτή. Δεν έχουμε απλά έναν «αυταρχισμό» ή μια «εκτροπή», αλλά ευθυγράμμιση, θωράκιση, ενίσχυση και σκλήρυνση των κρατικών κατασταλτικών μηχανισμών. Μια κατεύθυνση συνολικά σε ΗΠΑ και ΕΕ (τουλάχιστον), όπου οι κατασταλτικές και γκαγκστερικές μέθοδοι της διακυβέρνησης Τραμπ δίνουν το γενικό μοντέλο και τόνο.

Αυτή είναι η ουσία: **α)** Του σημερινού «παρασυντάγματος» και της διαρκούς επέκτασής του: Πραξικοπήματα πολιτικά, κοινοβουλευτικά, «αντιθεσμικά», συνταγματικά (π.χ. ενάντια στο Άρθρο 16). Ολοένα νέα Ιδιώνυμα. Νόμοι και δικαστικές αποφάσεις. Αλλαγές στους ποινικούς κώδικες. Αντιδραστικό «νέο εργατικό δίκαιο». **β)** Χτύπημα των απεργιών και της συνδικαλιστικής δράσης. Πειθαρχικά, διώξεις, πρόστιμα, διαθεσιμότητες/αργίες κ.λπ. ενάντια σε αγωνιστές – ως και μια πρακτική «απαγωγών». **γ)** Προώθηση ενός μιλιταριστικού πνεύματος: αλλαγές στη στρατιωτική θητεία, πειθάρχηση της νεολαίας, ενίσχυση των επαγγελματικών σωμάτων του στρατού και προετοιμασία αντιμετώπισης του «εσωτερικού εχθρού», προπαγάνδα για «πνεύμα αυτοθυσίας» και «φέρετρα με σημαίες» κ.λπ. **δ)** Ρατσισμός, αντικομμουνισμός, εμφυλιοπολεμική ρητορική. **ε)** «Καταπολέμηση του αντισημιτισμού» και προπαγάνδα στοίχισης με τις χειρότερες επιλογές του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού (απαγωγή Μαδούρο κ.ά.). **στ)** Εκστρατεία μίσους και κατασταλτικό πογκρόμ ενάντια στη νεολαία για «παραβατικότητα» κ.λπ. **ζ)** Συστηματική προβολή από τα ΜΜΕ των τραγικών αποτελεσμάτων της κοινωνικής αποσύνθεσης (δολοφονίες, βία, εγκλήματα κ.λπ.) με στόχο την τρομοκράτηση και ατομικοποίηση πλατιών μαζών, την εμπέδωση της «ανάγκης για ασφάλεια», για «νόμο και τάξη».

Αυτά τα κατασταλτικά χτυπήματα έχουν και ως έναν βασικό στόχο μια μεγάλη αποδυνάμωση ως και ξερίζωμα της άκρας αριστεράς από χώρους και επεμβάσεις, όπου αυτή έχει σημαντική παρουσία και ρόλο (εκπαιδευτικοί, φοιτητές, μαχητικός συνδικαλισμός κ.λπ.).

(Δ) Εργατικό κίνημα – Αριστερά

37. Παρά τα κενά, αντιφάσεις και δυσκολίες, οι εξελίξεις επιβεβαίωσαν μια εκτίμηση της οργάνωσής μας: Οι κινητοποιήσεις της 28ης Φεβρουαρίου 2025 είχαν μια ιστορική σημασία. Όχι μόνο ως καταγραφή μεγεθών ή και ποιοτικών στοιχείων, αλλά επειδή αποτέλεσαν ένα σημείο καμπής, μάλλον το κλείσιμο του κύκλου ηττών του 2015 και 2019 (όχι χωρίς να έχει αφήσει κατάλοιπα) και μια νέα αρχή για τους αγώνες – έστω και από ένα πιο χαμηλό επίπεδο, όπως είναι αναμενόμενο.

Μετά και από τις αγροτικές κινητοποιήσεις αυτό το συμπέρασμα αποκτά πιο στέρεη βεβαιότητα. Παίρνει σάρκα και οστά μια νέα κατάσταση, όπου οι βασικές τάσεις της 28/2 εκδηλώνονται επανειλημμένα:

α) Το περιβάλλον έχει γίνει πιο ευνοϊκό για την ανάπτυξη αντιστάσεων και αγώνων. Όταν μάλιστα υπάρχει μια ελάχιστη παρουσία αγωνιστικών δυνάμεων και στοιχειώδεις προϋποθέσεις, κυρίως συνέπεια και αποφασιστικότητα, τα αποτελέσματα συνήθως «εκπλήσσουν».

β) Τα ενδιάμεσα διαστήματα μιας «παράλυσης» έχουν συντομευτεί (δεν έχουν εκλείψει). Έτσι, το ερώτημα αν στις 28/2 είχαμε απλώς άλλη μια «στιγμή» ή κάτι βαθύτερο, έχει απαντηθεί στην πράξη.

γ) Εμφανίζονται ή επανεμφανίζονται χαρακτηριστικά όπως: **1.** Μεγάλη μαζικότητα ή/και ένας παλλαϊκός χαρακτήρας. Τα τεράστια νούμερα συμμετοχής στις 28/2 μεταφράστηκαν αργότερα στη συντριπτική αλληλεγγύη στους αγρότες, στην ταύτιση με τον αγώνα τους και στην αποδοχή των αιτημάτων τους ως δίκαια. **2.** Πανελλαδική εμβέλεια. **3.** Αυτόνομος, «μη κομματικός» και «εξωθεσμικός» χαρακτήρας: όσο πιο μαζική η κίνηση, τόσο λιγότερο ταυτίζεται με κάποιο κόμμα ή ελέγχεται από αυτό (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει παρουσία κάποιων κομματικών δυνάμεων ή μελών).

δ) Εμφανίζεται μια διάθεση ή αποφασιστικότητα απέναντι στην κρατική καταστολή. Αρχικά είχε περισσότερο τον χαρακτήρα μιας επιμονής των μαζών να μην υποχωρούν. Στη συνέχεια η αντι-βία ή και επιθετικές πρωτοβουλίες του αγροτικού κινήματος βρήκαν μαζική αποδοχή.

ε) Εμφανίζονται σημαντικά ιδεολογικά στοιχεία, μια απονομιμοποίηση της λογικής του κέρδους, των μηχανισμών της «ελεύθερης αγοράς», της πρόσδεσης στα σχέδια των δυτικών ιμπεριαλιστών: Η καταδίκη του κέρδους και των ιδιωτικοποιήσεων ως υπεύθυνων για το έγκλημα των Τεμπών. Η επαναφορά μιας απόρριψης των μνημονιακών «δεσμεύσεων της χώρας», π.χ. με το αίτημα για αποδέσμευση από τις ιδιωτικοποιήσεις του Υπερταμείου. Το μίσος για τη σιωνιστική γενοκτονία. Η επιφύλαξη, αμφισβήτηση ή/και απόρριψη για το που οδηγεί η πλήρης ταύτιση με καθεστώτα όπως του Κιέβου και του Ισραήλ, για τα υποτιθέμενα «ευεργετήματα» από τις εκδουλεύσεις στον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό.

38. Το αγροτικό κίνημα ήταν ένα από τα σημαντικά κινήματα στη Μεταπολίτευση και ένας παραπέρα σταθμός στην ανάπτυξη της συνείδησης των μαζών.

Χωρίς αμφιβολία και χωρίς ωραιοποιήσεις, δεν ικανοποιούν και αφήνουν πολλά πράγματα μετέωρα και σε προβληματισμό: Ο τρόπος που σταμάτησαν οι κινητοποιήσεις. Η υπαναχώρηση από την αρχική άρνηση του διαλόγου. Ο χώρος που δόθηκε από ένα σημείο και μετά σε έναν «καθωσπρεπισμό» και σε μια «νομιμοφροσύνη». Η απώλεια μιας –ακόμα– ευκαιρίας για μια σύγκλιση των αγώνων (π.χ. με κάθοδο των αγροτών στις πόλεις και εξάπλωση του αγώνα με απεργίες), για μια όξυνση της μετωπικής σύγκρουσης με την κυβέρνηση Μητσοτάκη κ.ά. Τα παραπάνω δείχνουν: Πρώτον, τον αρνητικό ρόλο πολιτικών-συνδικαλιστικών δυνάμεων (αστικών και ΚΚΕ, Πλεύση ΜέΡΑ25). Δεύτερο –και πιο σημαντικό– την έλλειψη μιας αγωνιστικής πρωτοπορίας και ηγεσίας (άλλωστε οι συνθήκες στον αγροτο-κτηνοτροφικό κόσμο δεν είναι οι πιο ενδεδειγμένες για την ανάδειξή της).

Αυτό δεν πρέπει να οδηγεί σε ακύρωση των προχωρημάτων, που κατέγραψε το αγροτικό κίνημα – μια ακόμα «διαδοχική προσέγγιση» των μαζών στην πραγματικότητα, στους αγώνες, στη δική τους συνείδηση και πρακτική.

Η ατζέντα των αγροτικών αιτημάτων δείχνει μια ωρίμανση στη συνειδητοποίηση και κατανόηση του σύγχρονου αγροτικού προβλήματος, τη διάλυση των αυταπατών δεκαετιών και έχει ενισχυμένα στοιχεία ενός προγράμματος για τη λύση του. Ουσιαστικά θα σήμαινε κείνσιανή διαχείριση της αγροτικής παραγωγής, ακύρωση των πολεμικών προϋπολογισμών και της αντιαγροτικής πολιτικής της ΕΕ. Γι' αυτό από την κυβέρνηση Μητσοτάκη καταγγέλθηκε εκβιαστικά ως «αγροτικό Grexit» και ειπώθηκε ρητά ότι τέτοια αιτήματα «δεν μπορούν να ικανοποιηθούν». Πέρα από πολιτικές σκοπιμότητες, αυτό ισχύει απόλυτα στο σημερινό πλαίσιο: ίσως η μόνη αλήθεια που έχει ξεστομίσει αυτή η κυβέρνηση.

Από την πικρή πείρα τους και υπό την απειλή του αφανισμού τους, οι αγρότες οδηγήθηκαν να διατυπώσουν αυτά τα αιτήματα, να επιμείνουν σε αυτά, να καταγράψουν ένα αγωνιστικό και πολιτικό προχώρημα (όσο και αν αυτό δεν ολοκληρώθηκε): Αρνούμενοι αρχικά τον αδιέξοδο, προσχηματικό «διάλογο». Αποκρούοντας μαζικά τις απόπειρες διάσπασης. Χρησιμοποιώντας μια αρκετά καλή, λειτουργική, δημοκρατική δομή αυτοοργάνωσης (μπλόκα, συντονιστικό). Σπάζοντας με τις ατελέσφορες «συμβολικές κινήσεις», με την ηττοπάθεια και μοιρολατρία. Έτσι, έχουν εφαρμόσει στην πράξη, από τις δικές τους αφετηρίες και με τον δικό τους τρόπο, τη λογική του Μεταβατικού Προγράμματος – και έχουν συμβάλλει στο να ανοίξει ένας δρόμος για μια πιο ολοκληρωμένη διατύπωσή του.

Τα παραπάνω έχουν ενισχυθεί από την εμφάνιση και μιας νεότερης, πιο δραστήριας γενιάς αγροτοκτηνοτρόφων (όπως δείχνουν πολλά σημάδια), που δε βρίσκονται κάτω από τον στενό έλεγχο των παραδοσιακών αστικών και ρεφορμιστικών κομμάτων. Τέτοιες διεργασίες αποτελούν σημαντικό ορόσημο και προπομπό παραπέρα εξελίξεων.

39. Μπορούμε να πούμε ότι σήμερα μάλλον προχωράμε στο «κατώφλι» ενός νέου «κοινωνικού πολέμου», όπως είχε αποτελέσει ο Δεκέμβρης του 2008 για την αντιμνημονιακή διετία 2010-2012. Παρότι εκφράζεται σήμερα μέσα από διαφορετικούς δρόμους και με διαφορετικούς τρόπους και ρυθμούς από ό,τι στο παρελθόν (και μέχρι τώρα όχι ενεργά από μεγάλα κομμάτια των μαζών), επιβιώνει ο διαχρονικός δυναμισμός του ελληνικού εργατικού κινήματος, ο αυθόρμητος αντικαπιταλισμός των εργαζόμενων και λαϊκών μαζών σε συνθήκες δομικής κρίσης του συστήματος. Ανοίγονται έτσι σοβαρές δυνατότητες: Απόκρουσης του κινδύνου απώλειας των πολιτικών ριζοσπαστικών χαρακτηριστικών του εργατικού κινήματος. Ανασύστασης του αντιμνημονιακού μπλοκ –σε διαφορετικές συνθήκες και με βελτιωμένη σύνθεση (ταξικά, ιδεολογικά κ.λπ.)–, που είχε χτυπηθεί και διαλυθεί με την ήττα του 2015. Εμπρακτής αμφισβήτησης του δεκαετούς ταξικού συσχετισμού, που έχει επιβληθεί από αστικές δυνάμεις και ιμπεριαλιστές. Και οδεύουμε προς καταστάσεις, όπου δε θα τους είναι εύκολο να διατηρήσουν τον έλεγχο.

40. Ταυτόχρονα υπάρχουν σημαντικές διαφορές σε σύγκριση με το 2010-2012: **α)** Οι μάζες μπαίνουν σε αυτή τη νέα φάση με πολύ λιγότερες αυταπάτες για κάποια σχετικά γρήγορη και εύκολη διέξοδο μέσω μιας κυβερνητικής αλλαγής. **β)** Η κρίση του εργατικού κινήματος σήμερα είναι πιο προχωρημένη σε συνδικάτα, οργανώσεις κ.λπ. Φτάνει μέχρι την πλήρη έλλειψη οργάνωσης και την εγκατάλειψη των εργαζόμενων απροστάτευτων – και σε κάθε περίπτωση στην απουσία κάποιων σχετικά ισχυρών «φρουρίων» (με λίγες εξαιρέσεις), ενός περιβάλλοντος κατάλληλου για την εκπαίδευση και ανάδειξη μιας νέας αγωνιστικής πρωτοπορίας. Οι μάζες είναι πιο δύσκολο να κινηθούν συντονισμένα και ενιαία (σε σύγκριση π.χ. με τον ενοποιητικό ρόλο των αντιμνημονιακών γενικών απεργιών το 2010-2012). Η δυνατότητα μιας μαζικής αριστερής πολιτικής διεξόδου/έκφρασης είναι αυτή τη στιγμή πρακτικά ανύπαρκτη. Και η πιο σημαντική διαφορά: το 2010-2012, υπήρχε ήδη μια ορισμένη αγωνιστική πρωτοπορία, έστω με πολύ σοβαρές αδυναμίες και περιορισμούς, διαμορφωμένη την προηγούμενη 20ετία – η οποία όμως έπειτα αποδιοργανώθηκε με τις ήττες του 2015 και 2019, με αποτέλεσμα σήμερα να απουσιάζει σχεδόν ολοκληρωτικά ή να έχει περιθωριοποιηθεί.

41. Επομένως είναι ανεπίτρεπτο να έχουμε αυταπάτες, να αγνοούμε εμπόδια, αντιφάσεις, δυσκολίες και κινδύνους. Θα ήταν αφελές να φανταζόμαστε ότι ο δρόμος μπροστά είναι ορθάνοιχτος και στρωμένος με ροδοπέταλα. Είναι προφανές ότι η πλήρης επούλωση των πληγών σε μαζικό επίπεδο απαιτεί χρόνο, διαδοχικές προσεγγίσεις μέσα από εμπειρίες και αγώνες. Κυρίως προϋποθέτει πολλές αλλαγές στο επίπεδο ενότητας, οργάνωσης, προγράμματος και μιας πρωτοπορίας/ηγέσιας.

Αυτό υπογραμμίζεται και από την ακαταλληλότητα σχεδόν όλων των προσώπων, που πρόσφατα βρέθηκαν επικεφαλής ή αναδειχτήκαν μέσα από το κίνημα των Τεμπών (Καρυστιανού, Ρούτσι, Σύλλογος Συγγενών κ.ά.). Οι επιλογές και στοχεύσεις τους θα αποτελέσουν ακόμα μια σοβαρή διάψευση, ακόμα ένα άσχημο χτύπημα για μεγάλα κομμάτια των μαζών –που ταυτίστηκαν με αυτήν τη δίκαιη υπόθεση–, για τη λογική ότι η λύση βρίσκεται στους αγώνες. Το πρόβλημα οξύνεται καθώς οι μάζες, οι γραμμές του εργατικού κινήματος δεν έχουν επαρκή θωράκιση, μια δική τους ισχυρή, ανεξάρτητη πολιτική παρουσία απέναντι σε τέτοια φαινόμενα.

42. Το πρόβλημα σήμερα είναι συνολικό, για όσες δυνάμεις αντιλαμβάνονται και πασχίζουν ειλικρινά για μια ανασυγκρότηση-ανασύνθεση του εργατικού κινήματος, για το άνοιγμα νέων δρόμων και νέων οριζόντων: **α)** Πώς μπορεί να ξεπεραστεί η εμφανής ανετοιμότητα του εργατικού κινήματος ή και ο αιφνιδιασμός του στις συνθήκες της «νέας εποχής Τραμπ». Πώς η σημερινή «αντικειμενική» προλεταριοποίηση μπορεί να αντιστοιχιστεί, να ανυψωθεί και σε «υποκειμενική», σε όλα τα επίπεδα: Επανασύνδεση με τις παραδόσεις του εργατικού και επαναστατικού κινήματος. Εμπλουτισμός μέσα και από νέες εμπειρίες σε μαζική κλίμακα. **β)** Πώς αυτά μπορούν να γίνουν μέσα σε συνθήκες όπου «έχουν αλλάξει τα πάντα». Όπου δεκαετίες αλλαγών στο εσωτερικό της αστικής τάξης δεν έχουν αφήσει ανέπαφη την κοινωνική και πολιτική συμπεριφορά της εργατικής τάξης, ιδιαίτερα των νεότερων γενεών.

Ο μεταβατικός χαρακτήρας της σημερινής κατάστασης συνίσταται κατά μεγάλο μέρος σε αυτό: Σε ποιο σημείο θα ισοροπήσουν αυτές οι αλλαγές, θα δώσουν μια πιο σαφή αποκρυστάλλωση, ένα πιο μόνιμο αποτύπωμα (όχι μόνο σποραδικές εκρήξεις) – κυρίως τη διαμόρφωση μιας νέας αγωνιστικής πρωτοπορίας. Ερώτημα που δεν πρόκειται ποτέ να απαντηθεί «αυτόματα», δηλαδή μόνο μέσω της επίμονης επανάληψης κάποιων κύκλων αγώνων και της «αντικειμενικής» πρόσθεσης/συσσώρευσης των αποτελεσμάτων τους. Εδώ απαιτείται η συνειδητή επέμβαση και ενίσχυση των επαναστατών μαρξιστών – διαφορετικά και όλοι αυτοί οι αγώνες ή και εξεγέρσεις κινδυνεύουν να μένουν βασανιστικά ατελέσφοροι και στείροι, ακόμα και να παλινδρομούν σε αδιέξοδα, «τερατογεννέσεις», αντιδραστικές και αντιδημοκρατικές αναδιπλώσεις.

43. Σήμερα, βρισκόμαστε σε ένα μεταίχμιο: τα επόμενα χρόνια θα κριθούν πάρα πολλά. Κανένας δεν μπορεί να κλείνει τα μάτια μπροστά στους μεγάλους κινδύνους. Οι προσπάθειες των αστικών δυνάμεων να δώσουν τη «χαριστική βολή» στις κοινωνικές και πολιτικές κατακτήσεις της Μεταπολίτευσης θα είναι συνεχείς και εξαιρετικά επικίνδυνες, προσπαθώντας να παγιώσουν το αντεργατικό, αντιλαϊκό, αντιδημοκρατικό «παρασύνταγμα» τους – πράγμα που θα ισοδυναμούσε με οπισθοδρόμηση δεκαετιών. Ιδιαίτερα μέσα στις συνθήκες ενός διεθνούς, συνολικού αντιδραστικού περιβάλλοντος και της συμμετοχής του ελληνικού καπιταλισμού στην πορεία προς έναν Γ΄ΠΠ. Όσο διαιωνίζεται και χειροτερεύει μια τέτοια κατάσταση, καμία «Μεταπολίτευση» δεν μπορεί να επιβιώνει για πολύ – αντίθετα, γίνεται ακόμα πιο επιτακτικό για την αστική τάξη και τους δυτικούς ιμπεριαλιστές να την «τελειώσουν».

Στη φάση που έχει ανοίξει, οι αντικειμενικές δυνατότητες είναι πιο μεγάλες από ό,τι το 2010-2012 (βάθεμα της κρίσης, διαίρεση ιμπεριαλιστών, πρόβλημα καθολικό σε ΕΕ/Ευρωζώνη και όχι περιορισμένο σε λίγες αδύναμες χώρες κ.λπ.) – ταυτόχρονα όμως το διακύβευμα έχει αυξηθεί εκθετικά. Η κατάληξη σε

μια νέα ήττα θα ήταν πολύ πιο οδυνηρή και επικίνδυνη από ό,τι ακολούθησε το 2015 – αρκεί μια απλή σύγκριση της τότε κατάστασης με τη «νέα εποχή Τραμπ», για να το δείξει.

44. Οι δυνάμεις που δρουν στο εργατικό κίνημα και γενικότερα στα κινήματα και τους αγώνες των εργαζόμενων και της νεολαίας, αστικές, ρεφορμιστικές και κεντριστικές, βρίσκονται σε πολύ μεγάλη κρίση, σε χτυπητή και αυξανόμενη αναντιστοιχία με τις απαιτήσεις της περιόδου. Όσο περισσότερο οι εμπειρίες και τα συμπεράσματα βοούν για την ανάγκη μιας Ισχυρής Επαναστατικής Αριστεράς, τόσο αυτές δείχνουν να κινούνται σε αντίθετη κατεύθυνση. Άλλες λιγότερο και άλλες περισσότερο αποτελούν μέρος του προβλήματος και της βαθιάς, σύνθετης κρίσης του εργατικού κινήματος. Ένα σημαντικό μέρος τους, λιγότερο ή περισσότερο συνειδητά, «ευθυγραμμίζεται», προσαρμόζεται, υποτάσσεται στις νέες πιέσεις που δημιουργεί η επίθεση της αστικής τάξης και των ιμπεριαλιστών.

α) Η αστικοποιημένη συνδικαλιστική γραφειοκρατία, με την αδράνεια και απουσία ή και με την όποια «δράση» της, οδηγεί συστηματικά τους εργαζόμενους από τη μια υποχώρηση και ήττα στην άλλη – και το οργανωμένο συνδικαλιστικό κίνημα σε μια συνολική παράλυση, απονεύρωση και περιθωριοποίηση. Αφομοιώνεται όλο και περισσότερο σε έναν «κίτρινο» συνδικαλισμό, σε ρόλο βραχίονα της αστικής πολιτικής, της «σταθερότητας» των αστικών δυνάμεων ή ακόμα και της σημερινής κυβέρνησης Μητσοτάκη (π.χ. συμμετοχή στην κυβερνητική φέστα «αποκατάστασης των ΣΣΕ»), αποτελώντας κομμάτι της σήψης της (όπως δείχνει και η ελεεινή περίπτωση του Παναγόπουλου). Η σκλήρυνση της περιόδου βαθαίνει και σκληραίνει αυτά τα χαρακτηριστικά της. Που σημαίνουν έναν κίνδυνο οριστικού εκφυλισμού μεγάλων κομματιών του σημερινού οργανωμένου συνδικαλιστικού κινήματος.

β) Το ΚΚΕ, αφού πέτυχε μετά το 2019 μια ορισμένη εκλογική ανάκαμψη (στην πραγματικότητα αυτή ήταν συμπληρωματική στη συντηρητική επίθεση που εξέφρασε ο Μητσοτάκης), δείχνει τώρα να έχει φτάσει στα όριά του, να μην μπορεί να επωφεληθεί παραπέρα από τις πολιτικές ανακατατάξεις ή και να απειλείται να προσπεραστεί από αυτές. Ωστόσο, έχει βάλει ένα υπολογίσιμο εμπόδιο στο εσωτερικό του οργανωμένου συνδικαλιστικού κινήματος και των αγώνων: «Κατάκτηση» εργατικών κέντρων και ομοσπονδιών ή ενίσχυσή του σε αυτά. «Πρώτη δύναμη» στο φοιτητικό κίνημα ή στην ΑΔΕΔΥ κ.ά. – συνήθως μέσω και βρώμικων αντιδημοκρατικών μεθόδων. Ουσιαστική σύμπραξη από αυτές τις θέσεις με τις αστικές παρατάξεις ή πρωταγωνιστικός ρόλο του ίδιου στην καθήλωση και τον περιορισμό των αγώνων.

Οι «επιτυχίες» του ΚΚΕ δεν οφείλονται τόσο στη δική του δύναμη ή απήχηση (αν και η σταθερότητά του παίζει οπωσδήποτε έναν ρόλο σε αντιδιαστολή με άλλες αριστερές δυνάμεις), όσο στην αποδυνάμωση των αστικών παρατάξεων και κυρίως των δυνάμεων της άκρας αριστεράς.

Εκτός από τη σταλινική φυσιογνωμία του, το ΚΚΕ χαρακτηρίζεται σήμερα από: 1. Μια προσαρμογή σε όλο και πιο συντηρητικές πρακτικές, που επιχειρεί να συγκαλύψει πίσω από μια δήθεν «ταξική» και «υπερεπαναστατική» ρητορεία. 2. Νέες απώλειες των πιο ζωντανών στοιχείων του ή όσων έχουν τις πιο ουσιαστικές σχέσεις με τους εργαζόμενους (π.χ. αποχωρήσεις ή αποπομπές συνδικαλιστών). 3. Μια νέα στρατολόγηση προερχόμενη συνειδητά από τα πιο αδύναμα και συντηρητικά στοιχεία, όσα έχουν τις μικρότερες ή ανύπαρκτες σχέσεις με το κίνημα και τους αγώνες, πολύ περισσότερο με οποιαδήποτε ριζοσπαστικοποίηση. 3. Μια κεντρική αντίφαση που το διαπερνά: Αφενός απουσιάζει κάθε προοπτική συνεργασίας με αστικές ή άλλες δυνάμεις – και ιδιαίτερα στα αριστερά του συντηρεί λυσσασμένα μια «υγειονομική ζώνη». Αφετέρου αυτή η «καθαρότητα» ποτέ δεν περνάει το όριο μιας αμφισβήτησης των ταξικών συσχετισμών και της «σταθερότητας». Παραμένει σε «συμβολικές» ενέργειες, στρουθοκαμηλισμούς του τύπου «Νικήσαμε» ή φτάνει μέχρι τον κραυγαλέο συντηρητισμό με την άρνηση της πάλης για να πέσει η κυβέρνηση και της ακύρωσης των ιδιωτικοποιήσεων, με τη στοίχιση στον αστικό εθνικισμό των «κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας» κ.ά. Όλα αυτά αποτελούν ταυτόχρονα και διαπιστευτήρια της ηγεσίας και του μηχανισμού του ΚΚΕ προς το σημερινό καθεστώς. 4. Τα συνθήματά του ΚΚΕ γίνονται όλο και πιο αφηρημένα, προπαγανδιστικά, στο όριο του μεταφυσικού: «παντός καιρού», «ΚΚΕ σταθερό σε κάθε δοκιμασία – έτοιμο στο κάλεσμα της ιστορίας» κ.λπ. Αυτό είναι αποτέλεσμα της κάθετης διχοτόμησης του προγράμματος σε μίνιμουμ και μάξιμουμ, φτάνοντας σε μάλλον πρωτόγνωρα για ένα σταλινικό ρεφορμιστικό κόμμα, π.χ. με το γνωστό «δημόσιο ή ιδιωτικό, πάλι είναι καπιταλιστικό». Ή και με το ακόμα πιο προχωρημένο «δεν έχουμε να διαλέξουμε ανάμεσα σε Κίνα-Ρωσία ή ΗΠΑ» – το οποίο, πέρα από το αν είναι γενικά σωστό, είναι αδιανόητο έως αστείο ως πολιτική γραμμή/προτεραιότητα για το εργατικό κίνημα μιας χώρας τόσο βαθιά ενσωματωμένης στα σχέδια των αμερικάνων και ευρωπαϊών ιμπεριαλιστών, όπως η Ελλάδα. 5. Ένα στρατηγικό και πολιτικό αδιέξοδο, που προκύπτει από τα παραπάνω. Το οποίο μπορεί να ανακυκλώνεται, μόνο όσο διατηρούνται οι συνθήκες ήττας του 2015 και

2019 για τους εργαζόμενους και τη νεολαία. Αντίθετα, η αρχή του κλονισμού αυτών των συνθηκών ανοίγει τον δρόμο για μια νέα αμφισβήτηση των «επιτυχιών» του ΚΚΕ από τα αριστερά.

Η προσαρμογή/αφομοίωση του μηχανισμού και της ηγεσίας του ΚΚΕ δεν είναι μόνο πολιτική αλλά και κοινωνική. Ένδειξη αποτελεί ότι π.χ. το 60% των βουλευτών του προέρχεται από στρώματα με τα υψηλότερα εισοδήματα. Αυτό λέει πολλά για τις ρίζες της συντηρητικής πολιτικής και πρακτικής του ΚΚΕ.

γ) Η άκρα αριστερά έχει συρρικνωθεί αισθητά. Η κρίση της, που μεγαλώνει εδώ και σχεδόν δέκα χρόνια, έχει φτάσει σε επίπεδα πρωτοφανή στη Μεταπολίτευση – και δε φαίνεται σύντομη διέξοδος. Τα όρια του γνωστού δίδυμου προβλήματος, του σεχταρισμού και του ομορτισμού, έχουν αποδειχτεί αξεπέραστα, μαζί με όσα τα συνοδεύουν: έλλειψη σχεδίου για την οργάνωση της τάξης ή απομάκρυνση από αυτά τα καθήκοντα, μικρομεγαλισμός κατά διαστήματα αφόρητος, αδιαφορία για τη δημοκρατία στο εσωτερικό του κινήματος και υπονόμησης της, αλλοπρόσαλλες και ασυνάρτητες τοποθετήσεις, εκφυλιστικά φαινόμενα και ανταγωνισμοί κ.ά. Σε αυτά σήμερα έχουν προστεθεί νέα προβλήματα, που αλληλοτροφοδοτούνται: 1. Κατακερματισμός σε έναν γαλαξία ομαδοποιήσεων, συνήθως απροσδιόριστης ιδεολογικής και πολιτικής κατεύθυνσης ή απλώς θνησιγενών. 2. Άγνοια βασικών στοιχείων της επαναστατικής πολιτικής ή αδιαφορία γι' αυτά – κατ' επέκταση, θεωρητική και ιδεολογική καθίζηση, αδυναμία μιας κίνησης/προσπάθειας ανάλυσης και εμπλουτισμού του μαρξισμού. 3. Ανησυχητικά και αυξανόμενα σημάδια έλλειψης αντανακλαστικών, πολιτικής και αγωνιστικής ατολμίας ή και παράλυσης, απουσίας στοιχειώδους συντονισμού, ανάληψης πρωτοβουλίας, απώλειας της ικανότητας να κινεί μάζες και να οργανώνει γεγονότα και κινήματα (το πιο κομβικό πολιτικό και αγωνιστικό χαρακτηριστικό της ιστορικά).

Αυτή η κατάσταση έχει δώσει τον κύριο χώρο, από τον οποίο σήμερα επωφελούνται δυνάμεις όπως το ΚΚΕ, το ΜέΡΑ25 ή ακόμα σχηματισμοί όπως της Καρυστιανού. Είναι απαραίτητο να αλλάξει το συντομότερο. Τουλάχιστον με όσες από τις δυνάμεις (σημερινές ή που ίσως προκύψουν στην πορεία) αποδεικνύουν στην πράξη ότι διαθέτουν ταξικά αντανακλαστικά, μια ιδεολογική, πολιτική και αγωνιστική ζωτικότητα. Η ενωτική πολιτική και η κοινή αποτελεί ένα απαραίτητο εργαλείο προς αυτόν τον στόχο – το κύριο όμως που μπορεί να ανανεώσει τα πράγματα είναι μια αλλαγή των συσχετισμών υπέρ της επαναστατικής πολιτικής, μέσα από την ενίσχυση της ΟΚΔΕ.

δ) Το ΜέΡΑ25 είναι ένας αστικός σχηματισμός (επίσης προσωποκεντρικός), όπως προκύπτει ξεκάθαρα από την όλη φυσιολογία του, τις θέσεις του, την κοινωνική σύνθεσή του: μικροαστικά και αστικά στοιχεία (και μάλιστα με υψηλά εισοδήματα), απουσία από τους αγώνες και τα κινήματα των εργαζόμενων και της νεολαίας (και κυρίως από τις προσπάθειες οργάνωσής τους), φαναρόνικες «καινοτομίες» που φτάνουν μέχρι την άρνηση του καπιταλιστικού χαρακτήρα της κοινωνίας («τεχνοφεουδαρχία») και τον αποπροσανατολισμό μπροστά στην επίθεση («ούτε ιδιωτικοποίηση, ούτε κρατισμός»). Ορίζοντάς του είναι μόνο μια είσοδος στη Βουλή, συγκεντρώνοντας μια ύστατη εκλογική υποστήριξη από απογοητευμένους αριστερούς ψηφοφόρους. Αποτελεί αρνητικό κατάλοιπο της προηγούμενης περιόδου, παρά δύναμη που φιλοδοξεί να παίξει σημαντικό ρόλο.

Η επιμονή παλιών και νεοφώτιστων φιλο-ΣΥΡΙΖΑ οργανώσεων να το υποστηρίζουν, να ταυτίζονται μαζί του ή να τριγυρίζουν διαρκώς γύρω του, αποτελεί κακέκτυπο της παλιάς λατρείας του ΣΥΡΙΖΑ και των αυταπατών της, όσο και αν ντύνεται το χιλιοφορεμένο μανδύα του «νέου» και «ενωτικού». Υπογράφει την πολιτική καταδίκη τέτοιων οργανώσεων/δυνάμεων, σε ρόλο ξέπνοου ρεφορμισμού (εγκατάλειψη του χαρακτηρισμού «αντικαπιταλιστική/επαναστατική» υπέρ του «ριζοσπαστική» κ.λπ.). Ή ακόμα δείχνει κάτι πιο ανερμάτιστο και επικίνδυνο, μια κατάσταση στα όρια της αστικής πολιτικής, της «ιταλοποίησης».